

Kaderplan 2018 – 2021

Kaderplan 2018 - 2021

Gemeente Eemsmond

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
1 Eemsmond in de herindeling	4
2 Grip op grote Projecten	6
3 Financieel meerjarenperspectief	8
4 Programma's	13
4.1 Wonen en gebiedszaken	13
4.2 Demografie en leefbaarheid	17
4.3 Bestuurszaken	20
4.4 Economie en maatschappij	27
4.5 Infrastructuur en milieu	33
4.6 Dienstverlening en ondersteuning	39
5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	43
6 Overhead	48
BIJLAGEN BIJ HET KADERPLAN	51
Bijlage 1: Financiële mutaties Kaderplan 2018-2021	52
Bijlage 2: Meerjarenoverzicht investeringen 2017 - 2021: opgenomen in het meerjarenperspectief	56
Bijlage 3: Verklaring van afkortingen	60

Inleiding

Algemeen

Elk jaar presenteert het college een kaderplan aan de raad. Door te discussiëren over dit plan kan de raad invulling geven aan zijn kaderstellende rol. Het doel van het kaderplan is het aangeven van kaders aan het college voor het opstellen van de eerstvolgende begroting en de bijbehorende meerjarenraming. Nadere uitwerking van de aangereikte kaders in de vorm van plannen voor de komende jaren krijgt vervolgens zijn beslag in de Programmabegroting en de verschillende afdelingsplannen. Het jaar 2018 is een bijzonder jaar aangezien dit het laatste jaar is voorafgaande aan een nieuwe gemeente. Formeel dient het besluit voor de vorming van de nieuwe gemeente nog door de Tweede kamer te worden bevestigd, echter de kans dat dit niet door gaat is zeer klein.

Hoe gaat de gemeente om met dit laatste jaar voor de herindeling. De kaders die hiervoor zijn gehanteerd zijn de volgende:

- nieuw beleid en de structurele gevolgen daarvan zijn onderdeel van de kadernota onder de voorwaarde dat dit nieuw beleid ook onderdeel zou zijn van de nieuwe gemeente;
- terughoudendheid inzake de structurele gevolgen van nieuw beleid aangezien nieuw beleid in gezamenlijkheid op BMW niveau meer en meer moet gaan plaatsvinden;
- nieuwe beleidsplannen worden structureel opgenomen indien deze op BMW niveau worden overeengekomen;
- bestaande meerjarige afspraken en plannen zijn onderdeel van de kadernota;
- een sluitende structurele begroting en meerjarenraming van 2018.

Net als in andere jaren zijn meerdere mutaties ten opzichte van de huidige begroting (2017) aangedragen. Wijzigingen op bestaande budgetten, maar ook nieuwe budgetten, voortvloeiend uit ontwikkelingen die zich voordoen, of die zich hebben voorgedaan. Hierin is rekening gehouden met de genoemde uitgangspunten in het laatste jaar voor de herindeling. De OZB opbrengsten voor de niet-woningen in verband met areaaluitbreidingen zijn voorzichtig geraamd. Dit in verband met de onzekerheid van de waarde van een aantal grote objecten in de Eemshaven. In de begroting 2018 zal een voorstel aan de raad worden voorgelegd hoe hier mee om te gaan.

In de Programmabegroting 2017 hebben we een negatief begrotingsresultaat gepresenteerd; wel was daarbij sprake van een sluitende meerjarenraming (een positief resultaat vanaf 2018). Aangezien geen sprake kan zijn van een verschuivend meerjarenperspectief (behalve mogelijke negatieve effecten van het gemeentefonds die nu nog niet bekend zijn) is in dit Kaderplan het uitgangspunt om vanaf 2018 een sluitende meerjarenraming te presenteren.

De meicirculaire is eind mei 2017 gepubliceerd; de effecten hiervan zijn in dit Kaderplan verwerkt. Mede door deze effecten vallen de resultaten van het Kaderplan 2018-2021 positief uit. Zodanig zelfs, dat we de verhoging van de afvalstoffenheffing achterwege kunnen laten en de verhoging van de OZB kunnen beperken tot 1%. Hiermee willen we – wat al jaren het streven van deze gemeente is - de lasten voor de burgers zo laag mogelijk houden. De lagere verhoging van de OZB is, gezien we bij de herindeling de tarieven gaan harmoniseren, een positieve ontwikkeling.

Wel moeten we hierbij opmerken dat de meicirculaire een beleidsarme circulaire is, aangezien er nog geen nieuw kabinet is aangetreden. De septembercirculaire kan andere ontwikkelingen laten zien, waardoor we mogelijk toch genoodzaakt zijn om in de begroting uiteindelijk extra verhogingen door te voeren.

De weg naar de herindeling

Inmiddels zijn de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van de start van de nieuwe gemeente "Het Hogeland" in volle gang. De visievorming en strategie van de nieuwe gemeente zijn in de maak. Alhoewel de BMWG gemeenten op een flink aantal terreinen gezamenlijk beleid heeft, zijn er ook nog de nodige verschillen. Het harmoniseren van beleid en de keuzes die hierin gemaakt moeten worden zijn belangrijke uitdagingen voor de komende periode.

Leeswijzer

U treft in het eerste hoofdstuk de stand van zaken aan rond de herindeling. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 aangegeven welke activiteiten in dit kaderplan als groot project aangemerkt kunnen worden. Hoofdstuk 3 geeft een meerjarenperspectief weer voor de jaren 2018 tot en met 2021, met een toelichting op de verschillende onderdelen hierin. In hoofdstuk 4 gaan we per programma in op de ontwikkelingen die spelen binnen dit programma en lichten we toe welke voorstellen opgenomen zijn, die leiden tot wijzigingen ten opzichte van de begroting 2018. In hoofdstuk 5 en 6 gebeurt ditzelfde voor de Algemene dekkingsmiddelen en voor de Overhead.

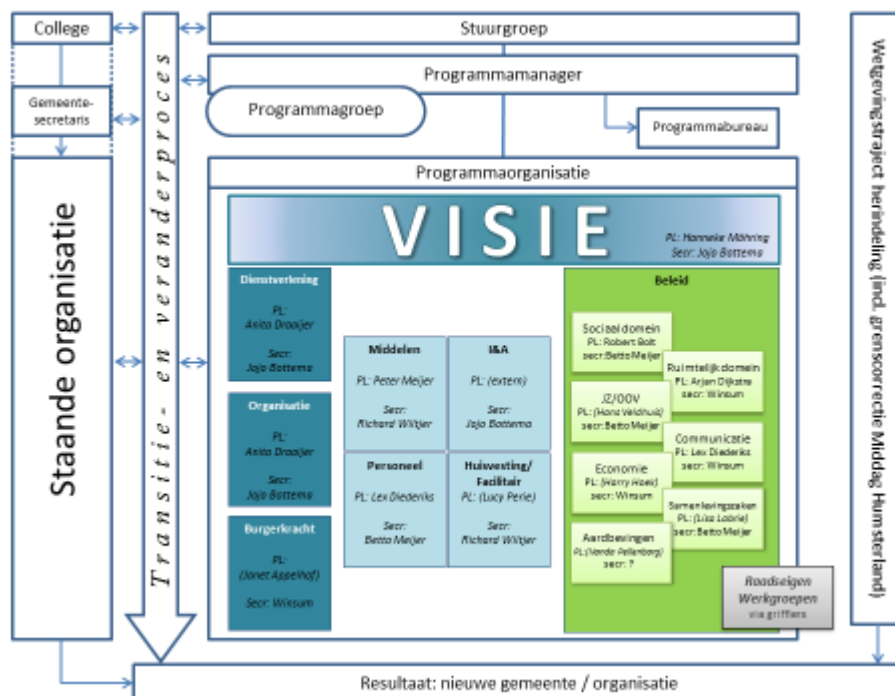
1 Eemsmond in de herindeling

Gemeentelijke herindeling

Op 18 mei 2017 hebben de raden van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond het herindelingsadvies vastgesteld, waarmee de herindeling voor deze gemeenten op gemeentelijk niveau een feit is. Het herindelingsadvies gaat nu via de provincie Groningen naar het Rijk. De verwachting is, dat er begin 2018 een wet zal liggen waarin de herindeling van Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond is geregeld.

Projectorganisatie

Voor de herindeling is een programmaorganisatie opgezet. Hieronder geven deze organisatie schematisch weer:

Het jaar 2018 zal het laatste jaar zijn van het bestaan van de gemeente Eemsmond. Voordat dit een feit is zal er nog veel moeten gebeuren. Dat zal op onderdelen ook zichtbaar worden in de Kadernota en straks de Begroting 2018. Uitgangspunt is om 2018 te zien als een gewoon jaar, zonder rekening te houden met de herindeling. In de praktijk zal dit niet altijd werken, omdat bij elk handelen van de gemeente de blik steeds gericht zal zijn op de herindeling.

Het herindelingsproces vraagt veel van de organisaties. Het is een extra inzet, want de winkel blijft open tijdens de verbouw. Dat zal ook betekenen wat wij extra capaciteit zullen moeten inzetten om alle taken uit te kunnen voeren. Deels zal dit ten laste van het fractie budget gaan, maar deels is dit ook ten laste van ons eigen budget, omdat wij de lopende zaken in onze gemeente op een goede wijze willen afronden c.q. weg willen zetten in de nieuwe organisatie van de gemeente Het Hogeland.

Herindeling ... tot nog toe

In 2016 hebben wij al een aantal strategische uitgangspunten geformuleerd in een strategisch pamflet. Deze uitgangspunten zijn meegegeven aan onze vertegenwoordigers in de verschillende projectgroepen. Op deze wijze worden de uitgangspunten zoveel mogelijk meegenomen in het proces van herindeling.

In de tweede helft van 2016 hebben wij een dorpenronde gehouden, met als insteek de herindeling. Aan de dorpen is gevraagd wat behouden moet blijven in de dorpen, hoe de mensen de leefbaarheid in het dorp zien, nu en in de toekomst en wat men vindt van wonen in het dorp en de voorzieningen. De uitkomsten, voor zover deze gericht zijn op de nieuwe gemeente, zijn meegenomen in de projectgroep visievorming en zijn thans onderdeel van het visiedocument. Ook deze uitkomsten worden meegegeven aan de projectgroepen.

Van de investeringswensen en actiepunten uit de dorpen is een overzicht gemaakt. In dit overzicht is aangegeven wat wij hier nog mee gaan doen in 2017 en 2018. Dit overzicht wordt als bijlage bij dit Kaderplan ter inzage verstrekt. Zaken die nog in 2017 worden opgepakt zijn meegenomen in de voorjaarsnota of worden nog meegenomen in de najaarsnota. De zaken voor 2018 zullen worden verwerkt in de begroting 2018. In de begroting 2017 is voor 2017 en 2018 structureel € 50.000 opgevoerd om uitvoering te kunnen geven aan deze investeringen en actiepunten. Incidentele lasten zullen gedekt moeten worden uit bestaande bestemmingsreserves en/of algemene reserve.

Herindeling ... richting 2018

Herindeling is “hot” in 2018. Herindeling zal een grote rol spelen in de organisatie voor 2018, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Maar toch beperken wij ons in deze Kadernota tot slechts dit hoofdstuk. Communicatie en informatievoorziening rond de herindeling loopt via het programmabureau en de daaraan gekoppelde programma-organisatie. Het gaat te ver om daar in deze Kadernota ook nog uitvoering op in te gaan. Zoals gezegd is de Kadernota 2018- 2021 van de gemeente Eemsmond vooral gericht op de gemeente Eemsmond zelf.

Als sluitstuk van de herindeling voor Eemsmond staat het eindfeest gepland. Hierover zijn afspraken gemaakt met alle dorpen. Uitgangspunt is een feest voor en door de dorpen. Het initiatief zal zoveel mogelijk bij de dorpen zelf neergelegd worden. De gemeente zal hierin faciliteren. Het “eindfeest” zal plaatsvinden in de tweede helft van 2018 en bestaan uit de volgende activiteiten:

- a. in de dorpen worden, zo mogelijk gekoppeld aan bestaande evenementen, een kralensnoer van activiteiten georganiseerd;
- b. in december wordt met alle dorpen een afsluitend eindfeest gehouden in een nader te bepalen accommodatie.

De organisatie van dit eindfeest is inmiddels in gang gezet.

2 Grip op grote Projecten

Algemeen

In het Kaderplan 2017-2020 zijn we ingegaan op hoe om te gaan met grote projecten: wat is de definitie van een groot project, hoe wordt de raad betrokken tijdens de ontwikkelfase van een project, hoe wijzen we een groot project aan en hoe wordt hierover gerapporteerd. Hieronder volgt een korte samenvatting hiervan.

Definitie project

Een project is een, in de tijd en middelen begrensde, activiteit om iets te creëren. Het onderscheidt zich door zijn eenmalige karakter. Een project heeft naast een duidelijk doel, een strakke planning, deadlines en een gestructureerde aanpak. Het wordt meestal in samenwerking met verschillende mensen en/of organisaties uitgevoerd.

De (niet objectieve) kaders voor een 'groot project' zijn als volgt:

- met substantiële financiële consequenties en/of aanmerkelijke uitvoeringsrisico's voor de gemeente;
- de activiteit heeft belangrijke gevolgen voor de samenleving of de gemeente;
- er is sprake van een in organisatorisch opzicht complex besturings- en uitvoeringsproces.

Betrekken raad tijdens ontwikkelfase

De gemeente werkt doorgaans met kaderstellende notities voorafgaand aan een raadsvoorstel. Hierin wordt aan de raad gevraagd, voorafgaand aan een verdere uitwerking van beleid of een project, de kaders hiervoor mee te geven.

Daarnaast worden regelmatig, voorafgaand aan behandeling in de raad, informatieve bijeenkomsten georganiseerd. Hierin wordt de raad geïnformeerd over de aanloop naar het raadsvoorstel toe: welke alternatieven zijn er, welke effecten hebben de alternatieven en welke keuzes wil men voorstellen.

Het aanwijzen van een groot project

Het college doet bij de Begroting (en in voorbereiding hierop bij het Kaderplan) een voorstel voor het aanwijzen en benoemen van grote projecten. Ook bij afzonderlijke raadsvoorstellen, waarin nieuwe projecten worden aangedragen, doet het college een voorstel het project onder de grote projecten te scharen als zij vindt dat dit het geval is.

Het rapporteren over grote projecten

Gedurende de looptijd van een groot project wordt in de twee bestuursrapportages verslag gedaan over de voortgang van de projecten.

Uiteraard wordt ook in de rekening (eindverantwoording) verslag gedaan van de verschillende projecten, investeringen en beleidsspeerpunten.

Aanwijzen van grote projecten

Op dit moment kent de gemeente de volgende 'grote projecten':

1. Brede school Uithuizen (programma 2);

2. Boukemapark (programma 2);
3. Centrumvoorzieningen Uithuizen (programma 1);
4. de uitvoering van de transitie onderwijsgebouwen en gerelateerde voorzieningen (programma 2).

Voorgesteld wordt om de Uitvoering van het Woon- en Leefbaarheidsplan 2017-2021 ook als groot project aan te wijzen.

3 Financieel meerjarenperspectief

Wanneer uw raad kaders wil stellen, is inzicht in de financiële positie van de gemeente gewenst. In dit onderdeel willen wij de financiële gevolgen van de voorstellen uit dit kaderplan schetsen.

Recapitulatiestaat meerjarenperspectief

Onderstaand vindt u een recapitulatie van het meerjarenperspectief 2018-2021. In dit perspectief zijn de voorziene financiële wijzigingen opgenomen (zie bijlage 1). Dit betreft zowel wijzigingen op reguliere budgetten als nieuw opgevoerde budgetten.

In het meerjarenperspectief zijn de gevolgen van de meicirculaire 2017 verwerkt. Met name het verwachte meevallende accres zorgt in de meerjarenraming voor een zodanig positief resultaat, dat de verhoging van de afvalstoffenheffing volledig kan vervallen en de verhoging van de OZB teruggebracht kan worden naar 1%. De beperkte verhoging van de OZB is, gezien het feit dat bij de herindeling sprake zal zijn van harmonisatie van tarieven, een positieve ontwikkeling. Wel moet hierbij opgemerkt dat de meicirculaire een beleidsarme circulaire is, aangezien er nog geen nieuw kabinet is aangetreden. Dit houdt in dat de septembercirculaire andere ontwikkelingen kan laten zien, waardoor in de begroting 2018 mogelijk toch sprake zal zijn van een noodzakelijke verhoging.

Recapitulatie meerjarenraming 2018-2021

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
<i>Uitgangspunt</i>	-536.199	201.701	414.117	530.575
<i>+ correctie structureel overschot voorjaarsnota 2017</i>	219.623			
Af:				
Onvoorzien structureel				
Loon-/prijsmutaties	285.000	275.000	275.000	300.000
Structurele budgetaanpassingen	-187.585	32.920	114.609	-2.064
Correctie op raming uitgaven o.b.v. informatie uit alg. uitkering:				
<i>Verloop uitgaven 3D's (budgetneutraal ramen)</i>	-595.718	-382.678	-242.302	-80.222
<i>Individ. studietoelage/ uitvoeringskosten vrijlating</i>				
<i>lijfrenteopbouw/ uitvoeringskosten Participatiewet</i>	10.063	8.329	1.171	
<i>Voorschoolse voorziening peuters</i>	12.647	12.646	12.646	12.646
<i>Armoedebestrijding kinderen</i>	5.548			
<i>Provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handh.</i>	26.428			
<i>Programma Gezond in de Stad</i>	59.645			
<i>VNG-betalingen en betalingen aan andere derden</i>	42.344	2.102		
<i>Uitgaven Wmo (HH)</i>	17.643		13.798	67.677
<i>Totaal (=A)</i>	-323.986	-51.681	174.922	298.037
Bij:				
Aanpassing belastingen	211.873	202.863	175.577	154.092
Vrijkomende middelen	97.485	135.895	213.061	218.407
Algemene uitkering	53.984	37.785	58.590	218.500
<i>Totaal (=B)</i>	363.342	376.543	447.228	590.999
Af:				
Investeringen 2017	169.051			
Investeringen 2018		215.808		
Investeringen 2019			155.848	
Investeringen 2020				102.618
<i>Totaal investeringen (=C)</i>	169.051	215.808	155.848	102.618
Structurele saldi	201.701	414.117	530.575	720.919

Opgevoerd aan incidentele bedragen in: (deze dienen te worden gedekt uit de Reserves)	2018	2019	2020	2021
Bestaand beleid	2.590.574	-224.456	25.720	10.000
Investerings				
	2.590.574	-224.456	25.720	10.000
Incidenteel beschikbaar	201.701	414.117	530.575	720.919
<i>Totaal te onttrekken aan de reserves</i>	2.388.873			
<i>Incidentele ruimte gedurende het boekjaar</i>		638.573	504.855	710.919

Waarbij sprake is van de volgende onttrekkingen (-/-) en toevoegingen (+) aan de reserves:

Mutaties op reserves:	Stand 1-1-'18 (cf begr 2017)	Toev. (+) / Onttrekk. (-)	Stand 1-1-'22
- Reserve automatisering	-		
- Reserve personeelsbeleid	361.884	-152.346	209.538
- Reserve e-overheid/KCC	118.516		118.516
- Reserve gladheidsbestrijding	26.500		26.500
- Reserve vervanging machines/materieel	854.170		854.170
- Reserve economische ontwikkelingen	103.900		103.900
- Reserve bedrijventerrein Eemsmond	757.365		757.365
- Reserve onderhoud onderwijshuisvesting	192.295		192.295
- Reserve scholenprogramma	-	564.282	564.282
- Reserve sociale werkvoorzieningen	1.871.222	-508.890	1.362.332
- Reserve onderhoud dorspauzen	253.811		253.811
- Reserve decentralisaties	1.806.937	-459.463	1.347.474
- Reserve afkoopsom graven	452.960		452.960
- Reserve milieu	166.683	-56.500	110.183
- Reserve grondbedrijf	414.338		414.338
- Reserve woon-/leefbaarheidplannen Eemsdelta	1.622.265		1.622.265
- Reserve Ontwikkelprojecten Eemsmond	2.722.251		2.722.251
- Reserve lokale woon-/leefbaarheidplannen	2.536.931	919.275	3.456.206
- Reserve jaarovergang	3.565.433		3.565.433
- Algemene reserve (ondergrens en weerstandscapaciteit)	1.815.000		1.815.000
- Reserve Horizontaal Toezicht	903.968		903.968
- Algemene reserve (vrij besteedbaar)	4.632.564	-840.885	3.791.679
	25.178.993	-534.527	24.644.466

Gehanteerde uitgangspunten

Het uitgangspunt voor 2018 (-/- € 536.199) is het negatieve begrotingsresultaat van 2017. Dit is vervolgens aangevuld met de positieve structurele effecten uit de voorjaarsrapportage 2017 (€ 219.623), waarmee het begrotingsresultaat positiever uitvalt. Vervolgens maken we een aantal mutaties inzichtelijk. Deze worden hieronder toegelicht.

Onvoorzien structureel

Jaarlijks wordt het budget voor onvoorzien structureel aangevuld tot € 15.000. In 2017 is deze (nog) niet aangewend en hoeft derhalve niet aangevuld te worden.

Loon-/prijsmutaties

De CAO 2016 loopt tot 1 mei 2017 en op dit moment wordt gesproken over een gevraagde loonsverhoging van 2,5% en een verhoging van de bijdrage ZVW (voor iedereen). Werkgevers willen deze ruimte niet geven vanwege de gestegen pensioenlasten.

Op dit moment houden we rekening met een loonsverhoging van 2%, inclusief de verhoging van de ZVW-bijdrage. Tevens is rekening gehouden met tredeverhogingen van medewerkers, die nog niet aan het maximum van hun schaal zitten.

De sociale lasten zijn de afgelopen twee jaar gemiddeld gestegen met 0,25%. Voor 2018 houden we rekening met een stijging van 0,3%.

Daarnaast is de pensioenpremie de afgelopen twee jaar gemiddeld gestegen met 0,65%. De premiestijging die het ABP voorziet, zou leiden tot een stijging van de pensioenpremiekosten voor de werkgever met 1% van de loonsom.

In totaal wordt in 2018 € 285.000 voor loonstijgingen geraamd. Voor prijsstijgingen wordt geen aanvullend budget opgenomen. Deze stijgingen dienen binnen bestaande budgetten opgevangen te worden.

Voor 2019 tot en met 2021 is de volgende raming voor loon- en prijsstijgingen berekend, waarbij de toevoeging aan het gemeentefonds het uitgangspunt is:

2019	€	275.000
2020	€	275.000
2021	€	300.000

Structurele budgetaanpassingen

Deze aanpassingen ten opzichte van de begroting 2017 hebben betrekking op de financiële gevolgen uit:

- in eerdere meerjarenramingen opgevoerde mutaties of onvermijdelijke wijzigingen;
- nieuw opgevoerde wijzigingen, die we op dit moment voorzien.

Het gaat hierbij om budgetaanpassingen op reguliere budgetten of om beleidsspeerpunten. De mutaties uit investeringen staan lager in het overzicht opgenomen.

Correctie op raming uitgaven op basis van informatie uit de algemene uitkering

In de algemene uitkering worden middelen toegekend voor specifieke taken. Het rijk verwacht dat deze middelen ook aan deze taken worden uitgegeven. Zo ontvangen we in de jaren 2018 t/m 2020 middelen voor individuele studietoelage, voor het dekken van de uitvoeringskosten Participatiewet en worden middelen beschikbaar gesteld voor vrijlating van lijfrenteopbouw. Ook ontvangen we in 2018 extra middelen voor uitvoering van de provinciale taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving en neemt in 2018 de integratie-uitkering Wmo toe ten opzichte van de voorliggende jaren, wat vervolgens verder oploopt in 2020 en 2021.

Verder vinden er vanuit het rijk geen rechtstreekse betalingen meer plaats aan de VNG of andere partijen namens de gemeenten. Deze middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds; de uitgaven worden of rechtstreeks bij de gemeenten in rekening gebracht of middels fondsvorming vanuit de gemeenten bij elkaar gebracht.

Tegenover bovenstaande inkomsten staan dan ook uitgaven opgevoerd.

Daarnaast hebben we afgesproken om de uitgaven voor de drie decentralisaties budgetneutraal te ramen. Dat houdt in dat we tegenover de inkomsten (via de algemene uitkering) hetzelfde bedrag aan kosten ramen. Aangezien de inkomsten gedurende de komende jaren een afnemend verloop laten zien, laten we ook de uitgaven op dezelfde manier aflopen.

Aanpassing belastingen

Net als in de meerjarenraming 2018-2020, opgenomen in de Programmabegroting 2017, wordt ook in dit kaderplan vooralsnog uitgegaan van een verhoging van 3%, met uitzondering van de onroerende zaakbelastingen (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Bij de OZB wordt rekening gehouden met areaaluitbreiding op grote objecten; daarnaast wordt de opbrengst in 2018 en volgende jaren met slechts 1% verhoogd. De afvalstoffenheffing wordt, anders dan in de vorige meerjarenraming (Begroting 2017) was aangegeven, in 2018 en de jaren hierna niet verhoogd.

Bij de rioolbelasting gaan we uit van 100% kostendeckendheid. Aanpassing aan de kostenontwikkeling, inclusief (vervangings-)investeringen, mag conform het vastgestelde Afvalwaterbeleidsplan leiden tot maximaal een verhoging van € 5,-. Dit is echter niet voldoende om de kostenverhoging te dekken. Vandaar dat deze maximale verhoging losgelaten is. De tariefsverhogingen bedragen dan € 8,62 in 2018, € 7,12 in 2019 en € 3,18 in 2020. In 2021 is geen sprake van een verhoging.

Vrijkomende middelen

Jaarlijks vallen middelen vrij door volledige afschrijving. Deels gaat het hierbij om vervangingsinvesteringen. Voor de komende jaren gaat het om de volgende bedragen:

<i>Jaar</i>	<i>Vervangings- investeringen</i>	<i>Vrij aanwendbaar</i>	<i>Totaal</i>
2018	49.172	48.313	97.485
2019	130.010	5.885	135.895
2020	203.648	9.413	213.061
2021	215.384	3.023	218.407

Algemene uitkering

De algemene uitkering 2017 (structureel deel) bedraagt € 30.634.859 en is in het uitgangspunt voor het meerjarenperspectief opgenomen.

Het structurele deel van de algemene uitkering voor de jaren daarna ontwikkelt zich als volgt:

<i>Jaar</i>	<i>Algemene uitkering</i>	<i>Mutatie</i>
2017	30.634.859	
2018	30.688.843	+ 53.984
2019	30.726.628	+ 37.785
2020	30.785.217	+ 58.590
2021	31.003.717	+ 218.500

Investeringen

Een volledig overzicht van de investeringen is terug te vinden in het Investeringsoverzicht, achterin dit boekwerk. Hierin zijn de in dit Kaderplan nieuw opgevoerde investeringen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

In de begroting 2018 zullen we nader aangeven welke investeringen via een afzonderlijk voorstel aan uw raad worden voorgelegd, voordat tot uitvoering wordt overgegaan.

Verloop Reserves

De stand van de Algemene reserve (inclusief effecten van de jaarrekening 2016 en de voorjaarsrapportage 2017) bedraagt eind 2017 € 5.274.488. Uitgaande van het voorliggende meerjarenperspectief zal de stand van de Algemene reserve eind 2021 uitkomen op € 4.433.603 (dit is inclusief de ondergrens).

De berekening van het ratio weerstandscapaciteit ziet er als volgt uit:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit -/- ondergrens van € 1.815.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{ratio}$$

Dit geeft een ratio weerstandscapaciteit eind 2021 van:

$$\frac{\text{€ 4.433.603 (stand Algemene reserve) + € 693.222 (stille reserves) -/- € 1.815.000}}{\text{€ 1.576.000}} = 2,1$$

Een ratio dat volgens onze normeringtabel (groter dan 2,0) als 'uitstekend' mag worden benoemd. Hierbij willen we opmerken dat we voor de benodigde weerstandscapaciteit de risico-inventarisatie uit de Begroting 2017 hebben aangehouden. De risico-inventarisatie (die leidt tot een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit) is geen statisch gegeven; deze proberen we jaarlijks verder aan te scherpen in overleg met de afdelingen. Ontwikkelingen die we voorzien, extra taken die op de gemeente afkomen liggen hieraan ten grondslag.

Conclusies

In het voorliggend meerjarenperspectief laten alle jaren laten een positief (in de jaren oplopend) structureel resultaat zien. Hiermee kent ook nu de meerjarenraming geen verschuivend perspectief en is sprake van een sluitende (meerjaren)raming.

4 Programma's

Onder de programma's vindt u informatie over interne en externe ontwikkelingen en over de kwesties die we willen oppakken. Daarnaast is onder elk programma en onder de Algemene dekkingsmiddelen een overzicht te vinden van de mutaties die in het meerjarenperspectief zijn opgenomen, voorzien van een toelichting (zie ook bijlage 1).

4.1 Wonen en gebiedszaken

Algemeen

Gepland is om in de periode 2018-2019 te werken aan:

1. Starten van de uitvoering van de centrumvisie Uithuizen (beleidsspeerpunt)
2. Het ontwikkelen van deelprojecten voor de visie Uithuizermeeden (beleidsspeerpunt)
3. Verhogen van de woon- en leefomgeving van onze inwoners door in te zetten op:
 - a. uitvoering geven aan het woon- en leefbaarheidplan;
 - b. voorkomen en reduceren van 'Rotte kiezen';
 - c. het maken van lange termijn afspraken met corporaties over herstructureren van de sociale huurwoningvoorraad;
 - d. het waar nodig herbestemmen van leegstaande panden.
 - e. het ondersteunen van bewoners- en ondernemersinitiatieven.
4. Planologisch gebruik van de Eemshaven aanpassen aan toekomstige functies, zoals helihaven, datacenters en windenergie.
5. Het ontwikkelen van City 538. (Beleidsspeerpunt: herontwikkelen locatie City theater 538)
6. Het ontwikkelen van de locatie Maarweg-Schelp.
7. Bestemmingsplannen maken voor Uithuizermeeden, Roodeschool, Kantens, Rottum, Stitswerd, Eppenhuizen en Zwarteweg.
8. De uitkomsten van de dorpenronde nader uitwerken.
9. Opstellen van een bestemmingsplan Nijverheidsweg.
10. Het maken van een facetbestemmingsplan voor karakteristieke panden en kernkarakteristieken inclusief regels m.b.t. sloop.

Beleidsontwikkelingen

Bestemmingsplan Buitengebied

Het bestemmingsplan Buitengebied is vastgesteld op 28 juni 2010. In de praktijk is gebleken dat juist het bestemmingplan Buitengebied regelmatig geactualiseerd moet worden. Dit ook in verband met wijzigingen in de provinciale regelgeving. Ook zijn er in het buitengebied dikwijls ontwikkelingen die een aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk maken.

Het is van belang om te komen tot een inventarisatie van/oriëntatie op de onderdelen die aanpassing van het bestemmingsplan Buitengebied noodzakelijk maken. Formeel wordt nog steeds aangegeven dat de Omgevingswet halverwege 2019 in werking zal treden. In de

wandelgangen heeft men het echter over 2020 of 2021. Er geldt voor bestemmingsplannen een overgangsrecht van tien jaar om de bestemmingsplannen formeel aan te passen. Het is daarom de vraag of het wijs is om het bestemmingsplan Buitengebied niet aan te passen en vervolgens wellicht nog vele jaren 'door te modderen' met een verouderd plan. Immers het is maar zeer de vraag wanneer een omgevingsplan voor alle gezamenlijke gemeenten aan de orde komt.

Voorgesteld wordt om in 2018 een begin te maken met een aanpassing van het bestemmingsplan Buitengebied. In overleg met de specialisten zou bekeken moeten worden of het bestemmingsplan dusdanig kan worden opgezet, dat deze 'eenvoudig' is om te zetten in een omgevingsplan.

Actualiseren bestemmingsplannen Kantens, Eppenuizen, Stitswerd en Rottum en Zwarteweg

Met de actualisering van Uithuizermeeden en Roodeschool is inmiddels begonnen. De actualisering van de andere dorpen is minder urgent. Overwogen wordt om hiervoor een beheersverordening op te stellen in plaats van een bestemmingsplan.

In de meerjarenraming behorende bij de begroting 2017 is voor 2018 al € 25.000 opgenomen voor het actualiseren van de bestemmingsplannen.

Maatwerk

Steeds vaker wordt bepaald dat maatwerk noodzakelijk is om een initiatief/ontwikkeling mogelijk te maken. Denk bijvoorbeeld bij aardbevingsschade aan karakteristieke panden. In dergelijke gevallen moet een afweging worden gemaakt wat de beste oplossing in dat geval is: slopen en nieuwbouw of versterken en onder welke randvoorwaarden etc. Ook in het buitengebied wordt veel gewerkt met de maatwerkmethode. In al deze gevallen wordt doorgaans 'Team Ruimtelijke Kwaliteit' van Libau ingeschakeld.

Het is noodzakelijk dat voor deze vorm van advisering de nodige financiële middelen beschikbaar worden gesteld. De advisering is immers noodzakelijk ter behoud van de ruimtelijke kwaliteit.

Welstandsnota

In 2016 is de welstandsnota herzien. In het kader van de versterkingsoperatie worden oplossingen bedacht, die de ruimtelijke kwaliteit niet ten goede komen. Het is wellicht nodig om de welstandsnota op dit punt aan te scherpen.

De verwachting is dat in het kader van de energietransitie, steeds vaker initiatieven worden ingediend voor zonnepanelen en kleine windenergieparken, o.a. om te voorzien in de energiebehoefte van dorpen (participatiemodel/postcoderoos). Dit heeft gevolgen voor de omgeving. Het is zaak om uit oogpunt van welstand dit in goede banen te leiden. Dit betekent dat de welstandsnota hierover iets zou moeten zeggen. Ook dit vereist een aanpassing van de welstandsnota.

Visie zonneparken en andere duurzaamheidsprojecten

De provincie vraagt gemeenten een integrale visie op te stellen voor grootschalige en de kleinschalige zonneparken in het buitengebied. Daarnaast worden in de toekomst initiatieven verwacht vanuit de dorpen voor duurzaamheidsprojecten in en om het dorp. De overheid zou deze projecten zo veel als mogelijk moeten stimuleren. Het is van belang om deze initiatieven goed ruimtelijk in te passen en te begeleiden. Voor een eerste oriëntatie wordt in het Kaderplan een bedrag opgenomen.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 1: Wonen en gebiedszaken

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	540	180	0	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	0	0	0	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele wijzigingen opgevoerd:

- actualiseren bestemmingsplannen: € 25.000 in 2018;
- uitvoering van het herstructureringsprogramma woningvoorraad: PM;
- ontwikkeling regionaal centrum en centrumdorpen: PM.

Voor het aanpassen van het bestemmingsplan Buitengebied – bij voorkeur zodanig dat deze in de toekomst ‘eenvoudig’ is om te zetten naar een omgevingsplan – is in zowel 2018 als 2019 € 80.000 nodig.

Om in het geval van maatwerk adviezen in te kunnen winnen is voor zowel 2018 als 2019 een budget van € 50.000 opgenomen.

Aanscherping van de welstandsnota is gewenst, zoals in bovenstaande tekst omschreven. Hiervoor is een budget van € 15.000 nodig, evenals voor een eerste oriëntatie op de visievorming voor zonneparken en andere duurzaamheidsprojecten.

Voor de afronding van de actualisering van het bestemmingsplan Eemshaven is in 2018 een bedrag benodigd van € 180.000. Hierbij zitten tevens de kosten voor het benodigde adviezen van de commissie voor de m.e.r. De planning is om het bestemmingsplan in 2018 vast te stellen.

Voor de 21 windturbines van Growind in de Eemshaven is voor de planologische procedure in 2018 € 65.000 aan budget nodig. Voor Growind staat vast dat men wil overgaan op ‘re-poweren’. RWE wil niet re-poweren (bestemmingsplan, onderzoeken en m.e.r procedure).

Voor de helihaven is voor de planologische procedure (bestemmingsplan, onderzoeken en procedure) voor 2018 een budget van € 35.000 noodzakelijk. Dit is vanaf de procedure van het ontwerp bestemmingsplan. Voorgaande procedures - Wabo-ontheffing, besluit Luchthavenwet en voorontwerp bestemmingsplan - zijn reeds doorlopen en de besluiten zijn onherroepelijk.

Voor nieuwe projecten in de Eemshaven zijn middelen nodig om deze te onderzoeken en zal in voorkomende gevallen planologische medewerking noodzakelijk zijn. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het plaatsen van windturbines op de strekdammen. Deze procedure wordt in gang gezet, zodra duidelijkheid bestaat over het verwijderen van twee turbines voor de helihaven. Ook de realisatie van een turbine op het voormalige LNG terrein is aan de orde. In 2018 is voor dergelijke projecten een bedrag nodig van € 25.000.

Er zijn diverse (te initiëren) projecten waar geen plankostenkrediet voor beschikbaar is. Om de initiatieffase van een project te kunnen doorlopen is budget nodig. In zowel 2018 als 2019 is € 50.000 opgevoerd.

Recentelijk is het geactualiseerde Woon- en Leefbaarheidsplan 2017-2021 door de raad vastgesteld. Om de lokale uitvoering hiervan te beschrijven wordt een Uitvoeringsagenda opgesteld (zie ook onder Programma 2). Uitwerking van de deelprojecten volgt later dit jaar; vandaar dat hiervoor een PM-post is opgenomen.

Toelichting op structurele wijzigingen

Dit programma kent geen structurele wijzigingen.

Reserves

Zoals eerder gemeld volgt de uitwerking van de deelprojecten vanuit het geactualiseerde Woon- en Leefbaarheidsplan later dit jaar (bij de begrotingsronde 2018). Het gaat nu om een PM bedrag, welke gedekt kan worden uit de Reserves:

- a. Woon- en leefbaarheidsplan Eemsdelta;
- b. Lokale woon- en leefbaarheidsplannen;
- c. Ontwikkelpjecten Eemsmond.

Het resterende bedrag in deze reserves, na verwerking met besluit inzake Centrumplan Uithuizen, bedraagt € € 3.190.022. Naar verwachting is er daarnaast nog € 560.000 nodig voor het Centrumplan Uithuizen. Per saldo gaat het dan om € 2.630.022.

Deze reserves zijn met name gevuld door verkoop van aandelen Essent en rente-inkomsten en de krimpmaatstaf (WWI-rijksbijdrage). In 2017 en 2018 ontvangen wij nog € 306.425 per jaar via centrumgemeente Delfzijl. Deze uitkering ontvangen we ook in 2019 en 2020, maar de besteding daarvan is aan de nieuwe gemeente.

4.2 Demografie en leefbaarheid

(Beleids-)ontwikkelingen

Sport

Uitvoering Sportvisie

Het uitvoeringsplan van de Sportvisie en van het gezondheidsbeleid wordt de komende jaren op integrale wijze ter hand genomen.

Sportvelden

De zogenoemde ballenvangers achter de doelen van verschillende sportvelden in de gemeente zijn aan vervanging toe. Dit wordt in 2018 uitgevoerd.

Leefbaarheid

Woon- en leefbaarheidsplan 2 (actualisatie en uitvoering)

(Onderstaande tekst raakt de programma's 1 en 2)

De geactualiseerde versie van het Woon- en leefbaarheidsplan (WLP2) is in 2017 door de raad vastgesteld. In 2017 en 2018 zal een vervolg aan de uitvoering gegeven worden. De doelstellingen en afspraken van WLP2 worden concreet vertaald in een uitvoeringsagenda.

Onder de Uitvoeringsagenda WLP hangen zowel gemeente brede projecten als gebiedsgerichte projecten en activiteiten. Er wordt onder andere – in samenwerking met betrokken partijen, waaronder inwoners – toegewerkt naar gebiedsplannen, waarin beschreven wordt welke maatregelen er worden genomen in het licht van de kernopgaven uit het WLP.

In 2017 ligt de focus bij de dorpen rond regionaal centrum Uithuizen (incl. Zandweer en Kantens, omdat daar inspecties plaatsvinden) en centrumdorp Uithuizermeeden. Later volgen de dorpen rond centrumdorp Warffum.

We richten ons op de WLP kernopgaven: (de genoemde voorbeelden zijn niet limitatief)

- sociale vitaliteit: inzet dorpencoördinator als vaste contactpersoon, doorontwikkeling eigen gemeentelijke organisatie, versterking organisatiekracht bewoners, facilitering bewonersinitiatieven, waaronder ontwikkeling dorpsvisies;
- nieuwe kansen voor kinderen: alles-in een-dienstenpakket voor kinderen 0-17 jaar, gelijke onderwijskansen, stimuleren innovatie integrale (netwerk) voorzieningen;
- van zorgstructuur naar zorgprestatie: stimulering zorgconcepten 'langer zelfstandig thuiswonen', laagdrempelige hulpverlening dicht bij huis, anderhalve lijnszorg, versterking zorgvastgoed
- het wonen van de toekomst: afstemming vraag-aanbod woningmarkt, voorkomen van leegstand, koppeling met versterkingsopgave en verbetering verduurzaming woningvoorraad, betaalbare huurwoningen, particuliere woningverbetering
- krachtige kernen: versterking kernen, in samenwerking met dorp en ondernemers, stimuleringsregeling vastgoed in kernwinkelgebieden, transformatie-bijdrage bij functieverandering, aanpak verpaupering i.v.m. leegstand.

Leefbaarheidsprojecten en kansen voor de leefbaarheid

Eemsmond werkt samen met verschillende organisaties aan de leefbaarheid in Eemsmond. De leefbaarheid is van betekenis voor inwoners, verenigingen, stichtingen en gemeente. Belangrijke partners, in financiële zin, hierbij zijn de provincie, de NCG en de NAM.

De rol van de gemeente is procesbegeleider en verbinder. Daarnaast zijn er tevens projecten die in de uitvoering gevolgen voor de gemeente hebben. Dit heeft tot gevolg dat er capaciteit moet worden gereserveerd voor de verschillende leefbaarheidsprojecten.

Sociaal Domein

(Onderstaande tekst raakt de programma's 2 en 4)

In 2018 gaan wij onverminderd voort met de transformatie in het Sociaal Domein. Deze transformatie heeft tot doel om mensen actief deel te laten nemen aan de maatschappij, waarbij zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid voorop staat. Daarbij geldt ook dat mensen die het echt nodig hebben, moeten kunnen en blijven rekenen op passende ondersteuning die aansluit bij hun behoeften en mogelijkheden. Passende ondersteuning waarbij de leefwereld en de mens centraal staat.

Sinds 2015 is in de BMW-gemeenten vooral ingestoken op continuering van de zorg en een goede dienstverlening aan de burger. Dat hebben wij in BMW-verband in eerste instantie per pijler (WMO, Jeugdzorg en Participatie) ingericht.

Nu richten wij onze aandacht op de integrale aanpak. De BMW-gemeenten hebben het beleid geharmoniseerd en ook in de uitvoering is een integrale aanpak gaande. In 2016 is gestart met enkele pilots om te bezien waar we bij die integrale aanpak tegen aan lopen. Onze ambitie is om de frontoffice zodanig vorm te geven dat in de nieuwe gemeente in integrale teams in de dorpen en kernen gewerkt gaat worden. Deze ontwikkeling moet synchroon lopen met de visie op de nieuwe gemeente die in het kader van de herindeling wordt opgesteld. Dat zal nog een enorme inspanning betekenen. Een organisatorische inspanning, maar ook een inspanning voor onze medewerkers en (keten)partners.

Het jaar 2018 zal vooral in het teken staan van de naderende herindeling. Bij de organisatorische vormgeving van het Sociaal Domein zal vooral ingestoken worden op integraliteit en de gewenste transformatie. Wij noemen (niet limitatief):

- Vormgeven inkoopprocessen o.b.v. de gewenste transformatie;
- Backoffice WMO/Jeugd en vervolgens backoffice WMO/Jeugd/Participatie;
- Integrale toegang met een dienstverleningsconcept passend bij de nieuwe gemeente.

De financiële ontwikkeling in het Sociaal Domein baart ons zorg. Wij zien een tempoverschil in de mate waarin de gewenste transformatie (en de daarbij gepaard gaande vermindering van (zorg)kosten) voltrekt en de ontwikkeling van de rijksmiddelen. Gelijktijdig met dit kaderplan leggen wij u in de voorjaarsrapportage een voorstel voor de actualisatie van de begroting Sociaal Domein voor.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 2: Demografie en leefbaarheid

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	35	0	0	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	-16	0	0	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) is incidenteel budget opgevoerd voor:

- de inzet van sportcoaches (€ 20.000 in 2018);
- organisatie van de dag van de leerplicht (€ 2.000 in 2018).

Verder is € 12.500 aan budget opgevoerd voor het vervangen van ballenvangers/hekwerken bij sportvelden. Dit is nodig om de veiligheid te verhogen en om te zorgen voor een goede uitstraling van de velden.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) is structureel een lagere inzet van de sportcoaches opgevoerd (€15.500). (Hier staat ook een afname van de algemene uitkering tegenover).

4.3 Bestuurszaken

Algemeen

Het programma Bestuurszaken heeft betrekking op een aantal specifieke taken/bevoegdheden die de burgemeester heeft. Het gaat om:

- Toezicht en handhaving
- Openbare Orde en Veiligheid
- Brandweezorg
- Crisismanagement
- APV, drank en horeca

Hieronder wordt per item aangegeven wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn.

Toezicht en handhaving

De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht en handhaving op het gebied van de leefomgeving. De uitvoerende werkzaamheden voor toezicht en handhaving zijn opgedragen aan de Werkorganisatie DEAL en aan de Omgevingsdienst Groningen (ODG). De ODG voert namens de gemeente werkzaamheden uit die verband houden met het verplichte BasisTaken pakket Milieu (de zwaardere categorie bedrijven). De WO DEAL voert het toezicht op de overige taakgebieden voor ons uit. Sinds 2015 beschikken beide organisaties over Bijzondere Opsporingsambtenaren. Wij maken daarvan gebruik voor inspecties in de openbare ruimte.

Voor toezicht en handhaving wordt jaarlijks een uitvoeringprogramma opgesteld. De uitvoering is gebaseerd op inschatting van het risicoprofiel, de kans op overtredingen en de normgetrouwheid van verschillende bedrijfstakken. De lichtste categorie bedrijven wordt in het kader van milieutoezicht niet meer bezocht. Controle op de bouw is gerelateerd aan de omvang van het project. Bouwwerken van ondergeschikt belang worden niet of nauwelijks nog gecontroleerd. Voor grotere werken geldt dat constructieve veiligheid, brandveiligheid en duurzaamheid belangrijke onderwerpen van controle zijn.

In het kader van het gaswinningdossier worden in toenemende mate inspecties verricht door het Centrum Veilig Wonen. Het komt steeds vaker voor dat er situaties worden aangetroffen die uit oogpunt van veiligheid aandacht vragen maar waarbij geen sprake is van een directe relatie met gaswinning dan wel aardbevingsproblematiek. Voor het bouwkundig versterken wordt ook in toenemende mate een beroep gedaan op de inzet van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Dit heeft gevolgen voor de werklast van de gemeente cq de WO DEAL omdat het aantal herinspecties fors zal gaan toenemen en hieruit mogelijk ook handhavingstrajecten voort kunnen vloeien. In het uitvoeringsprogramma is hierop geanticipeerd. Verwacht wordt dat de inzet op dit onderdeel de komende jaren fors zal stijgen.

Met ingang van 2016 wordt er door de WO DEAL gewerkt met een kostprijs per product. Het niet door omzet gedekte deel van de begroting wordt, op basis van een verdeelsleutel in rekening gebracht bij de deelnemende gemeenten. Wij gaan structureel uit van een hogere bijdrage aan de WO DEAL maar hebben hierbij aangegeven dat wij een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren

naar de gekozen systematiek en de gevolgen daarvan. De ODG gaat met ingang van 2019 ook gebruik maken van eenzelfde methodiek.

Openbare Orde en Veiligheid

Veiligheid blijft in onze samenleving en gemeente een belangrijk item. Mensen hechten hierbij vooral aan een veilige en leefbare omgeving. Door de aanwezigheid van een zeehaven is er ook specifieke aandacht voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid in de Eemshaven, naast aandacht voor de woon- en leefomgeving in de gehele gemeente.

De veiligheidsaspecten op deze onderdelen zijn zowel inhoudelijk als qua bestuurlijke complexiteit zeer verschillend. Er zijn op het gebied van veiligheid een groot aantal verschillende partners actief met elk hun eigen kennis en ervaring. Dit brengt het risico van een versnipperde aanpak met zich mee. Om dit te voorkomen voert de gemeente Eemshaven regie in het lokaal veiligheidsbeleid en zoekt zij actief contact met ketenpartners. Zo wordt de samenhang tussen de verschillende initiatieven geborgd en geeft de gemeente sturing aan de uitvoering daarvan.

In het Integrale Veiligheidsbeleidsplan (IVB) 2015-2018, dat in gezamenlijkheid met de ketenpartners is samengesteld, zijn de maatregelen opgenomen die ons inziens positief bijdragen aan een veilige woon- en leefomgeving in de gemeente.

Om zo nodig grotere verbanden te kunnen onderzoeken zien wij het Programma Bestuurszaken, evenals voorgaande jaren, graag in de gelegenheid gesteld worden deel te nemen aan dit onderzoek^[1]; hiervoor wordt dan ook € 5.500 opgenomen in 2019. Uit onderzoek van de gemeente blijkt dat criminaliteitsgegevens, gepubliceerd in de media, van nuance voorzien kunnen worden. Het voorgestelde onderzoek kan deze nuancering ondersteunen en levert op die manier een bijdrage aan de zicht op realiteit.

Door veranderingen in wet- en regelgeving alsook het zorgstelsel, blijven mensen langer thuis wonen. Gezondheidszorg, waaronder geestelijke gezondheidszorg, vindt in toenemende mate ook ambulante plaats. Gezien wordt daardoor incidenten kunnen ontstaan. Ook landelijk wordt volop de discussie rondom aanpak van zogenoemde 'verwarde personen' gevoerd. Het vergt de nodige aandacht en actie, zeker bij de complexe gevallen. Daarbij valt te denken aan het inzetten van vrijwillige en gedwongen gedragsaanwijzingen met daaraan gekoppelde begeleiding.

Door actualisatie van de APV in 2016, in samenhang met wetswijzigingen zal toezicht op de naleving van regels met betrekking tot een seksbedrijf en het opkopersregister, vorm dienen te krijgen. Provinciebreed wordt gewerkt aan het organiseren van een effectief en efficiënt toezicht.

Brandweezorg

Brandweezorg is per 2014 volledig geregionaliseerd. Dit betekent dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden op zowel personeel als materieel vlak aan de Veiligheidsregio toebehoren. Een ontwikkeling op dit vlak heeft betrekking op betreft de samenvoeging van de blusgroepen Uithuizermeeden en Usquert. Hiervoor is gekozen om de paraatheid op niveau te houden en om de werving van nieuw personeel te vergemakkelijken. De VRG heeft aangegeven op termijn nieuwbouw te willen plegen in het centrum van Uithuizen. De brandweer heeft nu een tijdelijke kazerne in Uithuizen aan de Nijverheidsweg.

^[1] zodat de verdeling van vergelijkbare veiligheidsitems over een groter gebied (meerdere gemeenten) inzichtelijker wordt. De premisse is dat meerdere gemeentes in het gebied deelnemen.

Voor de Eemshaven geldt dat door het algemeen bestuur van de veiligheidsregio besloten is dat het project 'Brandweerzorg Eemshaven', inclusief alle genomen maatregelen, door blijft gaan.

Voor de kazerne Uithuizermeeden geldt dat deze onlangs verkocht is. Over de kazerne Usquert wordt op dit moment onderhandeld over de verkoop. Wij kunnen in dit verband nog vermelden dat wij scherp zullen toezien op het toekomstig gebruik van beide gebouwen.

Drank & Horeca

De lokale regelgeving is aangepast aan de huidige wetgeving. Het toezicht en de handhaving (T&H) van deze regelgeving is door de wetswijziging volledig overgegaan op de gemeente en wordt uitgevoerd door de WO DEAL.

Het beleid voor hokken en keten is vastgesteld door uw raad. Daarnaast is een uitvoeringnota voor hokken en keten opgesteld.

Gemeente Eemshaven heeft zitting in de convenantgroep Alcohol en Jongeren. Eind vorig jaar is besloten dit convenant, waarvan de GGD trekker is, met twee jaar te verlengen.

In het kader van de toenemende samenwerking en een integrale aanpak op het gebied van veiligheid is een regiobreed horecaconvenant 'veilig uitgaan' opgesteld voor de DEAL gemeenten. Hierbij is de samenwerking met de branche en de overkoepelende organisaties gezocht. Naar verwachting zal dit convenant deze zomer kunnen worden getekend, waarna het kan worden voorgelegd aan onze horecaondernemers.

Naast deelname aan convenanten organiseren we ook trainingen voor medewerkers/vrijwilligers van bijvoorbeeld sportkantines om op een verantwoorde wijze alcohol te schenken.

Als vervolg op een eerder onderzoek naar verkoop van alcohol aan jongeren met mysterieshoppers zal ook in 2017 weer een dergelijk onderzoek worden uitgevoerd. Dit biedt de kans om de resultaten te vergelijken en hier conclusies uit te trekken.

Om vorenstaande punten te monitoren komt een intern team, het DHW-team, periodiek bijeen om de ontwikkelingen en vorderingen op gebied van de D&H regels te monitoren. Twee keer per jaar wordt uw raad over de stand van zaken geïnformeerd.

Crisismanagement

Crisismanagement is sinds 1-1-2014 ook op grotere schaal georganiseerd. Onder de Veiligheidsregio fungeert de zogenaamde Gemeentelijke Kolom Groningen als crisisorganisatie. De bemensing gebeurt voor een groot deel met mensen uit de gemeentelijke organisaties, het accent is veel meer te komen liggen op specialisme en professionalisme. Opleiden, Trainen en Oefenen zijn sleutelbegrippen in het hedendaagse crisismanagement. Bestuurlijk crisismanagement wordt ook vanuit de Gemeentelijke Kolom ondersteund. Naast crisismanagement vanuit de veiligheidsregio, wordt de gemeente ook in toenemende mate geconfronteerd met crises in het sociaal domein. Het regionale plan 'Voorzorg' dat hiervoor is ontwikkeld en gebruikt wordt op dit moment herzien en aangescherpt. Het MT van de gemeente heeft het belang van dit plan onlangs opnieuw onderkend, het beoefenen van dit plan vindt nu regelmatig en gepland plaats.

Gemeentelijke herindeling

In hoofdstuk 1 hebt u kunnen lezen over de gemeentelijke herindeling. Wat is er tot nog toe gebeurd, wat zit er nog aan te komen...

Voor 2018 geldt dat sprake zal zijn van een uitkering van het Rijk, via het gemeentefonds, ten behoeve van de voorbereidingskosten, mits de gemeentelijke herindeling werkelijk in zal gaan per

1 januari 2019. Daarnaast voorzien we dat extra middelen nodig zijn voor de nodige personele inzet in de voorbereiding richting herindeling.

Veilig en Kansrijk Eemsmond – Eemsmond verbindt!

De gaswinning en de daaruit voortgekomen aardbevingen hebben veel in de samenleving van Eemsmond losgemaakt. Het aardbevingsdossier zal ook in de komende jaren veel inzet vragen vanuit onze gemeente en de uitvoeringsorganisaties die voor onze gemeente actief zijn, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Te denken valt aan bijvoorbeeld deelname aan diverse bestuurlijke overleggen zoals de Stuurgroep Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (overleg Nationaal Coördinator Groningen en 12 burgemeesters) en het verder uitwerken en uitvoering geven aan het daaraan ten grondslag liggende Meerjarenprogramma.

We staan volop in de voorbereiding van de versterkingsopgave in Eemsmond, die ook in de jaren 2018 en verder zal doorlopen. Daarnaast zijn we betrokken bij het aardbevingsbestendig maken van gevoelige bestemmingen als scholen (zie ook hieronder) en de doorverwijzing van zogenaamde "schrijnende gevallen". Alles met als doel om zo goed mogelijk de belangen van onze inwoners en bedrijven te behartigen in deze omvangrijke en complexe problematiek. Belangrijke opgave is en blijft vooral ook om inzicht te krijgen en strategie te blijven bepalen over aan welke tafel welke inbreng zo goed mogelijk kan worden geleverd. Tevens wordt veel inzet gepleegd om de veiligheid van onze inwoners zo veel als mogelijk te waarborgen. De communicatie vanuit onze gemeente over ontwikkelingen in het aardbevingsdossier blijft intensief nodig.

Dit zal van de gemeente als geheel om een grote ambtelijke inzet vragen, zowel intern als extern, waarvoor we de nodige voorinvesteringen zullen moeten doen. We zullen blijven proberen om de extra gemaakte kosten, die de lumpsumvergoeding overstijgen, uiteindelijk bij de NAM en/of de NCG te claimen. In 2017 zullen de lumpsumbedragen voor 2018 worden bepaald. Aangezien we nog geen zicht hebben op de lumpsumvergoeding van 2017 hebben we ook geen zicht op de bedragen die we voor 2018 kunnen opnemen. In 2017 zullen gebiedsversterkingsplannen voor de delen waar in 2017 is/wordt geïnspecteerd beschikbaar komen. Voor dergelijke integrale plannen die ook invulling geven aan koppelkansen en het perspectief voor dorpen zullen ook investeringen van de gemeente worden gevraagd (bv. ten aanzien van de openbare ruimte). Hoeveel dit precies behelst is nog niet bekend. Voor 2018 zal dit bekend zijn in het vierde kwartaal van 2017. Zeker is bovendien dat de versterkingsopgave in 2018 nog niet zal zijn afgerond en dat de gevolgen van de gaswinning en bijbehorende problematiek nog steeds actueel zijn.

Zoals aangegeven worden in het kader van de versterkingsopgave alle schoolgebouwen de komende jaren aardbevingsbestendig en toekomstbestendig gemaakt. In dit kader heeft de gemeenteraad in december 2016 een programmaplan vastgesteld waarin een handelingsperspectief op hoofdlijnen wordt geboden voor de toekomstige huisvesting van de scholen. Vanaf 2017 vindt er nadere uitwerking plaats. Op organisatorisch vlak zal er veel moeten gebeuren op ruimtelijk, infrastructureel en bouwkundig vlak. Bij het scholenprogramma wordt nadrukkelijk gekeken naar concentratie van voorzieningen. Gymzalen willen we hier ook onderdeel van laten uit maken. De gymzalen in Zandweer, Warffum en Roodeschool zijn toe aan vervanging. Waar mogelijk willen wij vervanging en versterking integreren.

In het kader van de herindeling zullen we in 2018 een beeld hebben hoe we in de nieuwe organisatie het gaswinningsdossier kunnen oppakken. Daartoe wordt ook in 2018 al zoveel

mogelijk op onderdelen binnen het aardbevingsdossier samengewerkt met de gemeenten Bedum, Winsum en De Marne.

Uitwisseling partnergemeenten

De uitwisseling tussen de partnergemeenten Borkum en Eemsmond zal ook in 2018 doorgaan. Beide gemeenten hebben het credo dat "eigen burgerkracht" uiteindelijk voorop staat. Borkum en Eemsmond willen door vooral te initiëren en te stimuleren dat verschillende organisaties (lees: werkgelegenheid, scholen, sportverenigingen, culturele raden, koren etc.) in gezamenlijkheid verder werken aan een nadere concretisering van de uitwisseling. Natuurlijk zijn er ook gezamenlijke belangen, bijvoorbeeld in het kader van recreatie en toerisme en economische ontwikkeling, die erom vragen dat de uitwisseling tussen gemeentebesturen en ambtelijke organisatie gecontinueerd wordt. Hier is in 2015 een goede basis voor gelegd en zijn resultaten bereikt.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 3: Bestuurszaken

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	700	192	0	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	107	40	73	-12

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) is incidenteel budget opgevoerd voor een veiligheidsmonitor in 2019 (€ 5.500).

Het is nog niet bekend welke lumpsumbijdrage voor het gaswinningsdossier Eemsmond in 2018 en latere jaren zal ontvangen. Op het moment dat dit bekend wordt, zullen we de uitgaven gelijk stellen aan de verwachte vergoeding; hiermee hebben deze budgetten per saldo geen effect op het begrotingsresultaat.

Wel willen we extra capaciteit inzetten op de coördinatie van het aardbevingsdossier en de implementatie van de omgevingswet. Deels wordt dit bekostigd uit de beschikbaar komende budgetten voor het aardbevingsdossier en deels (€ 57.000 in 2018 en € 60.000 in 2019) uit de Reserve Personeelsbeleid.

In het kader van de herindeling wil de gemeente een 'eindfeest gemeente Eemsmond' organiseren; een eindfeest voor alle dorpen en door alle dorpen. De verenigingen Dorpsbelangen of een andere vertegenwoordiging uit de dorpen nemen het voortouw in de organisatie van dit feest, onder voorzitterschap van een externe coördinator. Voor het faciliteren van de organisatie en voor de kosten van het feest zelf wordt een budget van € 126.000 opgevoerd.

Verder verwachten we in de aanloop naar de herindeling dat er een forse beslag zal worden gelegd op de bestaande capaciteit in onze organisatie. Hiervoor ontvangen we budget van het Rijk in 2018 (zie onder algemene dekkingsmiddelen). We denken van dit budget een deel in 2017 uit te geven en deels in 2018 (€ 353.000). Het deel voor 2017 wordt in de Voorjaarsrapportage 2017 bijgeraamd. Dit dekken we hierin uit de algemene reserve, waarna we in 2018 dit deel vanuit de inkomsten weer toevoegen aan de algemene reserve (zie ook onder algemene dekkingsmiddelen).

We verwachten echter dat dit niet voldoende zal zijn om de kosten uit te dekken. Vandaar dat we incidenteel € 200.000 extra opvoeren om een goede start te kunnen maken met de nieuwe gemeente.

Bij de jaarwisseling is het nodig om (ad-hoc) noodzakelijke maatregelen te kunnen treffen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van zandbedden voor vreugdevuren, eventuele verkeersmaatregelen of maatregelen voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Hiervoor wordt € 10.000 aan budget opgevoerd.

Gebleken is dat we op het terrein van openbare orde & veiligheid in 2017 extra capaciteit nodig hadden. In het kaderplan voor 2017 is destijds aangereikt dat we opteren voor een mogelijke verlenging in 2018. Duidelijk is dat we deze inzet niet kunnen missen in 2018 om de continuïteit in advisering, ondersteuning en uitvoering van OOV taken te borgen. Voorgesteld wordt een bedrag van € 80.000 incidenteel in de begroting op te nemen om de inhuur van de OOV adviseur te verlengen tot aan de herindeling.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) was voor het jaar 2017 voor meerdere onderwerpen structurele bedragen opgevoerd:

- de ontwikkeling van de bijdrage aan de werkorganisatie DEAL. De benodigde budgetten zijn aan de actuele begroting van de werkorganisatie aangepast en laten een structurele toename zien van € 34.489 in 2018 en in de jaren hierna een structurele toename van jaarlijks € 4.740. Dit was in de voorgaande meerjarenraming nog een afname in 2018 van € 16.398 en een toename van € 4.080 in de jaren hierna. Toezicht op bouwactiviteiten geschied op basis van risico-inventarisatie. Verder zal toezicht en handhaving veranderen door toepassing van kwaliteitscriteria. De toezichttijd zal naar verwachting met een factor 1,7 toenemen, waardoor de werkorganisatie rekening houdt met een formatie-uitbreiding van 6 fte. Dit leidt tot een structurele toename van onze bijdrage aan de werkorganisatie;
- de ontwikkeling van de bijdrage aan de VRG. De benodigde budgetten zijn aan de actuele begroting van de VRG aangepast. Hierin is sprake van een toename van de bijdrage van Eemsmond in 2018 met € 75.654, in 2019 met € 24.823 en in 2020 met € 63.418, waarna in 2021 sprake is van een afname van € 21.189. (De bijdrage liet in de eerdere meerjarenraming een stijging van € 59.300 in 2018 zien.);
- de kapitaallasten van de investering in nieuwe laptops voor raadsleden die met ingang van 2020 structureel op de begroting drukken (investering zelf staat gepland voor 2019).

In 2016 is de APV aangepast. Hierin zijn beleidsregels ontwikkeld voor toezicht op de naleving van de regels voor sexinrichtingen en het opkopersregister. Voor de extra benodigde uren is € 2.500 (uren toezicht sexinrichtingen) en PM (controle opkopersregister – benodigde uren nog niet in te schatten) opgevoerd.

De huisvesting van de brandweer is volledig overgegaan naar de Veiligheidsregio. Er staan nog twee kredieten opgenomen in de begroting voor huisvesting van de brandweer. De verwachting is dat de huidige kazernes, waar momenteel nog op afgeschreven wordt, verkocht gaan worden. Verder is in de decemberrapportage 2016 rekening gehouden met een volledige afboeking van de boekwaarde van een tweede krediet. De geraamde structurele kapitaallasten behorende bij deze kredieten (€ 22.241) kunnen met ingang van 2018 komen te vervallen.

Op basis van de concept begroting van de ODG houden we rekening met een toename van de bijdrage aan deze gemeenschappelijke regeling. De toename bedraagt in 2018 € 16.400 en in de jaren hierna circa € 5.000.

Reserves

Voorgesteld wordt om het budget van € 57.000 in 2018 en € 60.000 in 2019 voor extra inzet op het aardgasdossier en de implementatie van de Omgevingswet te onttrekken aan de reserve Personeelsbeleid.

4.4 Economie en maatschappij

(Beleids-)ontwikkelingen

Economie

Economie

In oktober 2016 stelde de raad het nieuwe economisch beleidsplan 2017-2021 vast. In dit beleidsplan is aandacht besteed aan de lokale economie, de agrarische sector, de Eemshaven en de economische relaties en invloeden in andere gebieden. Voor Uithuizermeeden geldt dat de Visie Uithuizermeeden 2025 is vastgesteld. Deze visie heeft ook invloed op de lokale economie.

Eemshaven

In de Eemshaven is veel vraag naar grond voor datacenters. Google bouwt inmiddels flink door en er wordt acquisitie gepleegd om meer datacenters te verleiden om naar de Eemshaven te komen. De haventerreinen worden daarnaast in toenemende mate gebruikt voor offshore activiteiten voor de windenergie. Daarvoor komt er ook een helioplatform voor het onderhoud van de windmolens op zee. Vanuit de energietransitie zien we dat RWE steeds meer biomassa gaat bijstoken en hier ook de benodigde investeringen voor doet. Daarnaast komen er zonneparken op diverse plaatsen.

Lokale economie en toerisme

Ook in de lokale economie zien we op dit moment een lichte verbetering. Nederland is uit de crisis en dat vertaalt zich ook terug in onze omgeving. Winkeliers zien hun omzetten licht stijgen, maar hebben het moeilijk. Dit ook onder druk van internet. De gemeente wil samen met de winkeliers in Uithuizen komen tot een aantrekkelijker winkelgebied. In de komende jaren zal hieraan vorm en inhoud aan gegeven worden. Diverse bijeenkomsten zijn al geweest en een keuze voor water op de plek van de Blink lijkt gemaakt. Dit stimuleert niet alleen de omzet van de winkels, maar ook van de horeca en de verblijfsrecreatie omdat er een groei van bezoekers wordt verwacht. Eenzelfde positieve spin-off wordt verwacht van de plannen in Uithuizermeeden, die de komende jaren zullen worden uitgewerkt.

De eind 2016 vastgestelde Visie op toerisme zet in op een groei van 2% in de sector toerisme. Als dit lukt groeit de werkgelegenheid van bijna 5 naar bijna 7 % in deze sector. De promotie van ons gebied door de stichting Top van Groningen loopt heel goed. Ze werken steeds vaker samen met Stichting Waddenland (De Marne, Winsum) en met Marketing Groningen. Ze voeren ons beleid van toerisme prima uit. Binnenkort is er een nieuwe toeristische kaart, een uitbreiding van het aantal camper plaatsen in onze gemeente en er zijn vertalingen gedaan van websites en menukaarten naar het Duits. Willen ze deze promotie groeien zal er wel extra budget moeten worden benut, dit wordt in 2018 verder uitgewerkt.

Europese fondsen

De Stichting Top van Groningen en de Stichting Waddenland hebben samen met Marketing Groningen een plan ontwikkeld voor digitale informatiepunten in de hele regio. Deze en informatiefolders komen bij ondernemers met veel bezoekers en musea. Het resterend budget bij het stoppen van LEADER Hoogeland wordt hiervoor aangewend.

Het rijk en provincie zetten de komende jaren sterk in op de promotie van ons Waddenzee Wereld Erfgoed, Lauwersoog en Delfzijl. Willen wij als tussengebied hiervan mee profiteren hebben we een aantal grotere attracties nodig. We denken aan bijvoorbeeld varen of beleving van de trekvaartroute, een belevingscentrum in de Eemshaven en er liggen mogelijkheden bij het programma rijke Waddenzee in relatie tot onze twee havens. Hiervoor is het wel noodzakelijk extra budget te begroten zodat we tijdig kunnen indienen en co-financieren. Deze budgetten waren de laatste jaren wegbezuinigd. Het risico hiervan is dat we niet meer als volwaardige partners in beeld zijn voor de grotere projecten.

De tender toerisme van het Waddenfonds werd begin 2017 slechts kort opengesteld. In onze gemeente lag een plan klaar voor een bezoekerscentrum in de Eemshaven. De tijd was te kort voor een goede uitwerking en het plan is niet ingediend. Er waren totaal 25 projecten ingediend, waarvan slechts 3 uit de provincie Groningen. De overige 22 plannen kwamen uit Friesland en Noord-Holland. De provincie Groningen trok het boetekleed aan en schrok van de kritiek van de Waddengemeenten inzake het gebrek aan inzet en steun bij de aanvragen, met uitzondering van Lauwersoog. Ze wil nu samen met het Waterschap, de gemeenten en indieners van projecten beter ondersteunen.

De gemeenten gaan hiervoor samen de projecten in beeld brengen en bezien welke kansrijk zijn voor een aanvraag. Hiertoe is een ambtelijke werkgroep opgericht en wordt een stuurgroep opgericht. We zetten samen met de andere Waddenzeegemeenten, provincie en het Waterschap de komende tijd gezamenlijk in op meer Groningse projecten voor het Waddenfonds.

Economie, Arbeidsmarkt en Infra

De Economische agenda voor de Eemsdelta-gemeenten is bepaald door het volgende strategisch kader: de Ontwikkelingsvisie, de Economische Visie Eemsdelta 2030, de Havenvisie 2030, het topsectorenmodel en het rapport van de commissie Willems alsmede ontwikkelingen in de landbouw, havens, industrie, chemie, energie en MKB met specifieke aandacht voor mogelijkheden in de bouwsector. Daarbij is het duidelijk dat werkgelegenheid voor onze inwoners het belangrijke doel is voor deze gemeenten. Dit houdt in dat er veel aandacht en energie nodig is voor zowel bestaande als nieuwe bedrijvigheid. Hiermee sluit het perspectief van de Eemsdelta-gemeenten aan bij de programmering van zowel de NCG als de Economic Board als de Provincie en draagt zo bij aan een Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen.

De Eemsdelta-overheden hebben in hun regio vanuit het eigen belang een verbindende en regisserende rol op het gebied van economie en arbeidsmarkt. Hiervoor is een stevige bestuurlijke verbinding op inhoud met bureau Eemsdelta\EZ vereist. Strategische versterking voor deze ondersteuning is daarbij noodzakelijk. De organisatie, sturing en coördinatie binnen de Eemsdelta en de insteek en organisatie van de NCG zullen elkaar moeten aanvullen. Een voor de Eemsdelta, maar ook opgeschaald naar de G11 aardbevingsregio geformuleerde agenda Economie en Arbeidsmarkt voor de komende periode zorgt voor focus. Deze inzet is vervolgens ook als leidend principe door de G11-gemeenten ingebracht in de programmering van zowel NCG, Economic Board als Provincie en draagt zo bij aan een Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Dit houdt in dat er de komende jaren veel aandacht en energie nodig is voor het creëren van werkgelegenheid voor onze beroepsbevolking door zowel bestaande als nieuwe bedrijvigheid. Een efficiëntieslag in de organisatie op basis van rollen, verantwoordelijkheden en eigenaarschap leidt tot meer slagkracht.

Vanuit 2017 met doorloop in 2018 wordt ingezet op SROI in de G11 gemeenten, maar ook door de gemeente Groningen en de provincie. Dit moet meer werk opleveren en daarnaast scholing

naar werk toe. Dit alles om te komen tot een lagere werkloosheid. Ondanks de inspanningen van diverse partijen, is er nog steeds sprake van een relatief hoge werkloosheid. De werkloosheid ligt op een bovengemiddeld hoog niveau (Een NWW (Niet-Werkende Werkzoekende) van 13-14 %. De werkloosheidscijfers stijgen nog steeds en de onbenutte arbeid betreft nu circa 10% van de bevolking. Hierbij betreft het met name de doelgroep in de bijstand. Door de aantrekkende economie daalt het aantal inwoners met een ww-uitkering.

1000 banenplan

Vanuit de intentieverklaring 'Arbeidsmarkt- en Aardbevingsgerelateerde bouw' en in het kader van de stimulering van de arbeidsmarkt is het 1000 banenplan ontwikkeld. In het 1000 banenplan worden via allerlei maatregelen, zoals SROI, een gezamenlijke inkoopkalender en de bouwopgaven voor de versterkingsopgave, banen gecreëerd voor inwoners die op zoek zijn naar werk, leerwerkplekken of stageplaatsen (bijvoorbeeld bijstandsgerechtigden, WW-ers en schoolverlaters). Daarnaast wordt aan deze inwoners scholing geboden om zich op deze banen te kunnen voorbereiden. Het 1000 banenplan is breed gepresenteerd in colleges en MT's in de betreffende gemeenten. De bedoeling is dit in 2017 en 2018 verder uit te rollen. Het ministerie van Sociale Zaken ondersteunt dit plan met een bedrag van 6 miljoen euro. De overige 2 miljoen euro (incidenteel) moet komen vanuit de 11 deelnemende gemeenten.

Infra

Om de infrastructuur te verbeteren zal het personenvervoer per spoor naar de Eemshaven in 2018 klaar zijn. Er wordt ingezet op een verdubbeling van de N33 van Zuidbroek (kruising met A7) naar Appingedam. Ook hiermee wordt de Eemshaven nog beter bereikbaar. Als laatste zou het goed zijn de N46 (Eemshavenweg) in ieder geval voor een deel te verdubbelen, vanaf de afslag Middelstum/Loppersum tot aan Groningen. Dit met name voor de drukte die nu te zien is op deze weg in de spits.

EZ Bureau

Voor de toekomst zal het bureau Eemsdelta\EZ zich gaan richten op een breder takenpakket. De eerste taakstelling betreft het realiseren van een actief ondernemersloket in de Eemsdelta. Ondernemers in de regio vinden bij Eemsdelta\EZ een plaats waar de lokale overheid met hen meedenkt. Een overheid die denkt in oplossingen in plaats van in problemen en procedures. Door de jarenlange praktijkervaring van de medewerkers met het adviseren van ondernemers en de klantgerichte aanpak, krijgen ondernemers die bij het bureau aankloppen het gevoel dat ze worden gehoord.

Als tweede taakstelling richt het bureau zich op versterking van de economische vestigingsfactoren in de Eemsdelta en fungeert het als spil tussen ondernemers, bestuur en stakeholders in de regio. Dit betreft met name:

- De kwaliteit van het aanbod aan bedrijventerreinen: hier is voor de Eemsdelta uitgebreid onderzoek naar gedaan. De aanbevelingen worden de komende periode verder uitgewerkt.
- Het verkrijgen van snel internet: Eemsdelta\EZ is verantwoordelijk voor de coördinatie van het project Breedband Noord-Groningen voor de G9-gemeenten.
- Monitoring van de regionale arbeidsmarkt: Eemsdelta\EZ let op de vraagzijde van de arbeidsmarkt (is er voldoende vakbekwaam personeel beschikbaar) en signaleert tijdig tekorten. Voor bedrijven die vestiging in de Eemsdelta overwegen, worden regelmatig arbeidsmarktonderzoeken uitgevoerd.

In de stuurgroep Economie, Arbeidsmarkt en Infrastructuur is inmiddels afgesproken dat er voor het EZ bureau de komende jaren een derde taakstelling bij komt, voortkomende uit de Uitvoeringsagenda Economie en Arbeidsmarkt. Het gaat om het realiseren van praktisch werk voor laag opgeleide mensen die al langer aan de kant staan.

Maatschappij

Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

De gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsum geven samen vorm en inhoud aan het beleid in het sociaal domein en werken ook in de uitvoering van Werk en Inkomen, Wmo en jeugd samen.

De benodigde financiële middelen om verdere verbeterlagen te kunnen maken zijn in de raden van juni 2017 voorgelegd en betreffen grotendeels structurele kosten ter uitvoering van de taken in het sociaal domein. Daarnaast zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om op zodanig op orde te komen dat de structurele taken kunnen worden opgevangen binnen de daarvoor beschikbare structurele middelen. Behoudens de extra gevraagde (incidentele) middelen voor de uitvoering van de beleidsagenda sociaal domein zijn de decentralisaties budgettair neutraal opgenomen in deze kadernota.

Indien het adagium van budgetneutraliteit in de uitvoering van het sociaal domein in BMWWE wordt gehandhaafd, moet niet worden uitgesloten dat de percentages die gereserveerd zijn voor de gemeentelijke uitvoering tegen het licht gehouden moeten worden. Dat moment zou bij de volgende kadernota kunnen zijn nadat we zicht hebben op de uitkomsten van 2018. De uitvoeringsorganisatie hoeft hiervoor scenario's gemaakt voor 2018 en verder voor wat betreft het werken met budgetneutraliteit. Dit vanuit het beleidskader 2016-2018. Vanuit de herindeling lijkt GR PNG een afdeling te gaan worden in de nieuwe gemeente. Dat is uiteraard van belang bij het bepalen van de scenario's.

PGB's

Het ministerie van Sociale Zaken is voor 2018 bezig met aanpassingen voor de PGB's voor zowel de Wmo als de jeugdwet. De uitwerking hiervan zal het nieuw te vormen kabinet te presenteren, waarna het in de gemeenten zal worden geïmplementeerd.

Schuldhelpverlening

Op dit moment maken de gemeenten BMWWE gebruik van twee verschillende aanbieders als het gaat om schuldhelpverlening. Bedum, Winsum en De Marne maken gebruik van losse inkoop van producten schuldhelpverlening via dienstverleningsovereenkomsten bij de GKB te Groningen. Eemsum neemt wat betreft schuldhelpverlening deel aan een GR met zeven andere gemeenten bij de Volkskredietbank te Appingedam. Gezien de aankomende herindeling per 1 januari 2019 zal de komende tijd onderzocht moeten worden hoe schuldhelpverlening er voor BMWWE uit moet komen te zien en bij welke partij(en) schuldhelpverlening kan worden ondergebracht. Dit onderzoek zal in 2017 worden gestart en in 2018 worden afgerond.

Publiek Vervoer

Op 1 januari 2018 treden naar verwachting de contracten Publiek Vervoer in werking. Hiertoe lopen op dit moment de aanbestedingen voor 35 gemeenten en de Provincie Groningen en Drenthe. Met Publiek Vervoer wordt gestreefd naar het integreren van vervoerstromen, vermindering van milieudruk door vergroten van bezettingsgraad voertuigen en het verbeteren van de ontsluiting van het platteland. Bij Publiek Vervoer wordt tevens gestreefd naar

verduurzaming van arbeid. Minder tijdelijk personeel, meer vaste aanstellingen. In 2018 gaan niet alleen de overeenkomsten in, maar start ook de doorontwikkeling van vervoer in Groningen en Drenthe.

Publiek Vervoer is een uniek project en krijgt landelijke aandacht. Het Ministerie van I&M heeft inmiddels subsidie toegezegd voor de ontwikkeling van een landelijke dataset Publiek Vervoer. Ook VWS heeft interesse, met name op het aspect van integratie van vervoerstromen.

Publiek Vervoer is voortgekomen uit de samenwerking op het gebied van doelgroepenvervoer in Noord-Groningen. De planvorming is onder aansturing van Harald Bouman tot een groots project geworden.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 4: Economie en maatschappij

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	1.014	151	317	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	58	10	64	10

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele bedragen opgevoerd:

- uitvoering van de nota Toerisme (€ 65.000 in 2018);
- de verliesbijdrage (aanvullend op de 'vaste' verliesbijdrage) aan Ability. De bedragen zijn niet bijgesteld en opzichte van de vorige raming. Ability heeft de concept-begroting 2018 nog niet gereed. Hier wordt momenteel volop aan gewerkt. De extra geraamde verliesbijdragen blijven daarom € 40.494 in 2018, € 151.251 in 2019 en € 317.145 in 2020. Voor 2021 is de aanvullende verliesbijdrage PM opgevoerd.

De begroting van het Sociaal Domein is in 2017 geactualiseerd. Met ingang van 2019 worden de lokale tekorten en overschotten van de vier gemeenten met elkaar verrekend. Dit valt budgetneutraal uit. In 2018 is sprake van een benodigd budget voor de Beleidsagenda Sociaal Domein van € 280.000. Daarnaast is voor Eemshaven sprake van een tekort (verschil tussen de inkomsten van het rijk en de geplande uitgaven) in 2018 van € 80.000. Door ook een stelpost op te nemen van € 100.000 voor het opvangen van risico's en de transformatieopgaven Het Hogeland loopt dit tekort op tot € 180.000. Zowel het extra benodigd budget voor de Beleidsagenda als het tekort van € 180.000 kunnen worden gedekt uit de Reserve Decentralisaties.

Om tijdig in te kunnen springen op de tenders voor het Waddenfonds is budget voor cofinanciering nodig. We willen inzetten op een nauwere samenwerking met de DAL en BMW-gemeenten om de toeristische promotie te verbinden voor het hele Waddengebied. Hiervoor is € 50.000 opgevoerd. Verder willen we – met een bijdrage uit het Waddenfonds – een belevingscentrum (Wad & Zoo) in de Eemshaven zien te realiseren. Hiervoor is € 200.000 aan cofinanciering geraamd. Tenslotte is nog een budget van € 200.000 in het Kaderplan opgenomen voor het ontwikkelen van een vaarronde in ons gebied. Dit als ondersteuning aan de Vereniging Watersporters Groningen Noord.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen structurele mutaties opgevoerd:

- voor het vervallen van renteopbrengsten, als gevolg van de aflossing van een door ons verstrekte lening, is rekening gehouden met een minderopbrengst van € 54.000 met ingang van 2020;
- een indexatie van onze bijdrage aan de PG&Z, oplopend met jaarlijks € 9.500 vanaf 2018. Deze is ook voor 2021 opgenomen.

Verder is in oktober 2016 het Beleidsplan Economie 2017-2021 vastgesteld. Het huidige beschikbare budget dient ook voor de jaren 2018-2021 beschikbaar te blijven. Dit is grotendeels al een structureel budget. Het incidentele deel van € 30.000 dat nu in de begroting 2017 is opgenomen, dient ook structureel gemaakt te worden.

Daarnaast laat de meest actuele (concept-)begroting van de Volkskredietbank een toename van de gemeentelijke bijdrage met € 18.000 in 2018 zien.

Reserves

Wij stellen de volgende onttrekkingen aan de reserves voor:

- € 40.494 in 2018, € 151.251 in 2019 en € 317.145 in 2020 aan de reserve WSW voor de extra bijdrage in het verlies van Ability;
- € 279.775 (voor Beleidsagenda Sociaal Domein) én € 179.688 (verwacht tekort Sociaal Domein, rekening houdend met het opvoeren van een stelpost van € 99.218) aan de reserve Decentralisaties.

4.5 Infrastructuur en milieu

Algemeen

Infrastructuur en milieu zijn onderwerpen waarbij de focus ligt op de inrichting, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Hierbij spelen de begrippen veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid een grote rol, voor nu en in de toekomst.

Bij infrastructuur ligt de nadruk voornamelijk op het behoud, beheer en onderhoud van de fysieke openbare ruimte, waarbij een bepaald vooraf vastgesteld kwaliteitsniveau en veiligheidsniveau wordt nagestreefd. Hierbij worden nadrukkelijk activiteiten ondernomen om burgers meer te betrekken bij de inrichting van de openbare ruimte en ze meer zeggenschap te geven over het groen en grijs in hun buurten.

Bij milieu ligt de nadruk voornamelijk op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte (zowel boven als onder de grond), waarbij duurzaamheid en klimaat- c.q. energiebeleid een belangrijke rol spelen.

In dit programma wordt via beheer, onderhoud en kwaliteitsverbetering gestreefd naar een gezonde, veilige en hoogwaardige openbare ruimte, waarin burgers zich veilig voelen.

De afgelopen jaren is de wet en regelgeving op het gebied van milieu sterk veranderd. Het stevig verankeren van deze wet- en regelgeving in lokaal beleid zal de komende jaren verder worden uitgewerkt.

(Beleids-)ontwikkelingen

Openbaar vervoer

Naar verwachting zullen er voor 2018 geen noemenswaardige wijzigingen plaatsvinden in de reguliere lijn 61. Vanwege de centrumontwikkelingen is het mogelijk dat er binnen de route verbeteringen of wijzigingen gaan plaatsvinden.

HUB's

De openbaar vervoersknooppunten in Drenthe en Groningen zullen zich gaan onderscheiden door de nadruk op belevingskwaliteit. De openbaar vervoersknooppunten zullen daarvoor een naam krijgen die goed aansluit op de nieuwe functies op deze locaties: HUB. Een HUB moet een aantrekkelijke en plezierige plek zijn, en bij voorkeur een markante plek in de omgeving. Een plek waar je wilt zijn en waar je graag langs reist. Een plek die de 'emotionele kosten' van overstappen en wachten minimaliseert. Een HUB kan meer dan alleen een overstaplocatie zijn; een HUB kan ook een ruimtelijk knooppunt van activiteit zijn. Dit kunnen functies specifiek voor reizigers zijn (kiosk, toilet) en algemene maatschappelijke functies (gezondheidscentrum, school, winkel). Een HUB is een aangewezen locatie om meerdere voorzieningen te faciliteren en aan elkaar te koppelen. Juist in krimpgebieden biedt dit mogelijkheden, omdat voorzieningen standalone niet meer in stand te houden zijn.

Dit alles vraagt een andere benadering dan alleen de gebruikelijke stapeling van functionele eisen van verschillende vervoerssystemen en infrapartijen, met daarin de nadruk op de 'harde kant' (asfalt, beton, glas).

De provincie en het OV-bureau hebben de gemeente gevraagd om voor dit initiatief (vanuit de provincie) een PM-post op te nemen.

Hooilandseweg

De herinrichting en groot onderhoud van de Hooilandseweg in Roodeschool en Oosteinde door de provincie Groningen zit momenteel nog in de planvormingsfase. Dit duurt fors langer dan verwacht. Dit heeft invloed op de planning. De start van de uitvoering staat nu gepland vanaf 2018. Dit betekent ook dat een aantal geplande werkzaamheden aan het riool en de verlichting later zullen starten.

Beleid- en beheerplannen

In de begroting van 2017 is aangegeven dat er, vanwege de herindeling, geen nieuwe beleid- en beheerplannen worden opgesteld in 2017 en mogelijk ook niet in 2018. Omdat er nog geen duidelijkheid is over het samenvoegen van plannen voor de nieuwe gemeente, worden voor een aantal plannen voor 2018 en 2019 wel bedragen opgenomen voor het opstellen van nieuwe plannen. Voor het Groenbeleidsplan (inclusief groenbeheerplan en kwaliteitsvisie) en het Milieubeleidsplan stellen wij voor om de uitgangspunten uit het plan ook in 2018 te laten gelden om op deze manier invulling te geven aan deze thema's. Voor het Milieubeleidsplan betekent dit, dat er in lijn met de kadernota 2017, een bedrag wordt vrijgemaakt uit de reserve milieu om invulling hieraan te geven. Dit bedrag is gelijk aan het bedrag uit 2017. Voor het Groenbeleidsplan is geen extra budget nodig.

Verder dient volgens planning het afvalwaterbeleidsplan BMW in 2018 vernieuwd te worden. Hiervoor is in de begroting al een bedrag opgenomen. Uitvoering hiervan is afhankelijk van gemaakte keuzes bij de herindeling.

Ten aanzien van het beheerplan baggeren binnenwateren is in de begroting aangegeven dat er gezocht wordt naar een mogelijke ruil tussen het waterschap en de gemeente (bruggen voor te baggeren watergangen). Bij navraag bij onze partnergemeenten is gebleken dat een keuze op dit gebied gemaakt dient te worden voor het gehele gebied. Om deze reden wordt voorgesteld om de ruil mee te nemen in de afwegingen voor de herindeling. Dit betekent dat er een incidenteel bedrag wordt opgenomen voor het baggeren in 2018.

Essentaksterfte

De afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met meerdere boomziektes, waaronder de essentaksterfte. Uit onze jaarlijkse VTA controles die wij houden, waarin de toestand van onze bomen wordt gemonitord, is naar voren gekomen dat er in het afgelopen jaar weer nieuwe zieke essen bijgekomen zijn. Om deze reden vragen wij voor 2018 nog eenmalig een bedrag voor de kap en herplant.

Herinrichting Kerkplein en omgeving

In verband met de vorderingen van de centrumontwikkeling en de ontwikkelingen rondom de scholen is de herinrichting van het Kerkplein en omgeving weer actueel geworden. Daarbij zien wij dat het gebruik op het Boukemapark toeneemt en vraagt om het betrekken van dit gebied bij de parkeervraag. Om deze reden stellen wij voor om de herinrichting weer op te nemen in de meerjarenbegroting vanaf 2019.

Herstructurering en riolering

Voor de komende jaren hebben wij rioolwerkzaamheden op de planning staan voor Uithuizen Noord en de Oranjestraat in Uithuizermeeden. Op dit moment worden er door de NCG inspecties gepland voor de woningen in deze buurten. Afhankelijk van de inspecties zullen hier herstelwerkzaamheden moeten plaatsvinden. De werkzaamheden voor het riool willen we hier op gaan afstemmen. Herinrichting van het gebied kan hier onderdeel van gaan uitmaken. Herstructurering zou voor wat betreft de Oranjestraat aansluiten bij de visie op Uithuizermeeden 2025 die in 2017 is vastgesteld.

Openbare ruimte bij scholen

De komende jaren worden de scholen in onze gemeente aardbevingsbestendig gemaakt dan wel (deels) nieuw gebouwd. De keuzes die gemaakt moeten worden voor wat betreft het ruimtebeslag, zullen invloed hebben op de inrichting van de openbare ruimte. Aanpassingen zullen onvermijdelijk zijn, maar bieden tegelijkertijd ook kansen voor het verbeteren van de (verkeers)veiligheid bij schoollocaties. Exacte maatregelen zijn afhankelijk van keuzes die per locatie nog gemaakt moeten worden. Wij stellen voor om alvast een structureel bedrag op te nemen in de begroting voor deze maatregelen.

NABO's (niet actief beveiligde overgangen)

De niet beveiligde overgangen zijn de afgelopen maanden nadrukkelijk in het nieuws geweest in verband met verschillende ongelukken die hierop hebben plaatsgevonden. Landelijk is al budget vrij gemaakt om een aantal van deze overgangen aan te pakken door in de beveiliging te zetten of op te heffen. Ons streven is om alle openbare overwegen die niet zijn beveiligd zo snel als mogelijk op te heffen. Dit zal van onze gemeente ook de nodige investeringen gaan vragen.

Electrische laadinfrastructuur

Op dit moment hebben wij in onze gemeente één laadpunt voor een elektrische auto bij het station in Uithuizen. De afgelopen jaren heeft het elektrisch vervoer een vlucht genomen en komen er steeds meer voertuigen bij die rijden op elektriciteit. Vanuit de VNG hebben wij al signalen ontvangen dat deze trend de komende jaren zal doorgaan. Wij willen ons daarom het komende jaar gaan oriënteren op de mogelijkheden voor het vergroten van de laadinfrastructuur. Hierbij willen wij als gemeente het goede voorbeeld geven en bekijken of en hoe we hierin anderen kunnen faciliteren.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 5: Infrastructuur en milieu

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	436	20	0	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	154	173	130	83

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) is in 2018 € 56.500 incidenteel opgevoerd voor uitvoering van het Milieubeleidsplan.

Door interne verschuivingen en een toename van de werkzaamheden zijn op zowel het Projectbureau als het Bedrijfsbureau capaciteitsproblemen ontstaan. Op dit moment is hierdoor mede sprake van een grote kwetsbaarheid bij ziekte en verlof. Om richting de herindeling de noodzakelijke aandacht aan de nodige werkzaamheden te kunnen besteden is budget nodig voor tijdelijke formatie-uitbreiding. Het betreft € 112.500 voor het Projectbureau en € 72.000 voor het Bedrijfsbureau.

Als gevolg van de essentaksterfte willen we in 2018 extra kap- en opruimwerkzaamheden verrichten. Hiervoor is eenmalig een budget van € 8.500 nodig.

Het groenbeleidsplan loopt in 2017 af. Voor 2018 is rekening gehouden met werken in de geest van het oude plan zonder extra kosten. In 2019 wordt een nieuw groenbeleidsplan opgesteld. Hiervoor is € 20.000 aan budget nodig.

Om het binnenwater op diepte te houden, de waterberging te vergroten en de waterkwaliteit te verbeteren is baggeren noodzakelijk. In 2015 is een nieuw baggerplan opgesteld. Aangezien sprake was van een mogelijke uitruil met het waterschap is dit plan niet verder gebracht. Gezien de herindeling moet nu verkend worden in hoeverre uitruil mogelijk is. In afwachting hiervan wordt voor het kunnen baggeren incidenteel budget opgevoerd (€ 187.000 in 2018), conform het eerdergenoemde baggerplan.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd, waaronder:

- de investering in openbare verlichting. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2018 € 9.789, in 2019 € 8.483, in 2020 € 8.662 en in 2021 € 6.697.
- de investering in civiele constructies. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2018 € 13.775, in 2019 € 13.379, in 2020 € 1.316 en in 2021 € 402.
- de investeringen in het Fietsplan (de investeringsbedragen bedroegen in eerdere ramingen € 350.000 per jaar; deze zijn enigszins gewijzigd). De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2018 € 12.795, in 2019 € 14.805, in 2020 € 12.977 en in 2021 € 13.855.
- de investeringen in materieel van de locatie Talmaweg. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2018 € 43.813, in 2019 € 112.743, in 2020 € 79.231 en in 2021 € 27.155. Hierin hebben ten opzichte van de vorige meerjarenraming verschuivingen plaatsgevonden en zijn nieuwe investeringen opgevoerd.
De afschrijvingskosten worden voor de investeringen tot en met 2017 gedekt uit een verlaging van het jaarbudget voor de vervanging van machines en materieel van de locatie Talmaweg. Hierna is het jaarbudget op zodanig niveau dat hier de kleinere aankopen, die niet als investering terug komen, uit bekostigd kunnen worden.
- de investeringen in rioleringen. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2018 € 35.389 en in 2019 en verder jaarlijks € 32.639.
- de investering in de revitalisering van verhardingen. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2018 € 832.
- de structurele aanpak van het baggeren van de vaargeul van Noordpolderzijl. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2018 € 22.325 en wordt gedekt uit een verlaging van het budget voor baggeren met € 22.325.
- de verplaatsing van de Kaap Rottumeroog (als PM-post).

Door de provincie is een project opgestart. Doel hiervan is dat door gebruik te maken van toezicht en handhaving, energiebesparende maatregelen worden gerealiseerd bij bedrijven. Het rijk subsidieert een vliegende brigade van 20 fte en die gaan aan het werk voor de omgevingsdiensten. Hiermee kunnen vrijwel alle provinciale bedrijven worden benaderd en bezocht. Voor de gemeentelijke bedrijven heeft de provincie een regeling ontworpen. De provincie draagt bij in de kosten van toezicht en handhaving voor 60%. Om met energiebesparing een goed begin te kunnen maken willen we m.i.v. 2018 gebruik maken van de subsidiemogelijkheid en inhoud geven aan de doelstelling om het energieverbruik bij bedrijven terug te dringen. Het gaat om maatregelen waarvan bekend is dat zij binnen 5 jaar terug zijn te verdienen. De bijdrage van de gemeente zal structureel € 25.000 bedragen.

We willen niet-beveiligde openbare overwegen of beveiligen of opheffen. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet bekend. Vandaar dat deze post als een PM-post is opgenomen.

In 2019 willen we de parkeerproblemen op het Kerkplein aanpakken, het plein verfraaien en de verkeersafwikkeling verbeteren. Het terrein Brunwerd wordt daarbij ingericht als parkeerterrein. Het benodigde investeringskrediet van € 420.000 brengt met ingang van 2020 een kapitaallast met zich mee van € 15.353.

In regionaal verband wordt een gezamenlijk team voor meten en monitoren opgericht. Dit team houdt zich bezig met hoogwaardige data-inzameling, -verwerking en -analyse voor de Waterketen. De Waterketen kan op basis hiervan onafhankelijke (verbeter)adviezen geven. Individuele organisaties gebruiken deze adviezen direct voor het beheer én voor (her)investeringsvraagstukken, waarvoor ze gesteld worden. De bijdrage van Eemsmond aan deze gezamenlijk op te richten organisatie is € 11.123.

De komende vijf jaar worden alle schoollocaties aardbevingsbestendig gemaakt, door middel van aanpassingen aan panden of door (gedeeltelijke) nieuwbouw. Aanpassingen aan de openbare ruimte zijn onvermijdelijk, onder meer voor het vergroten van de verkeersveiligheid. Voor de jaren 2018 tot en met 2022 is een krediet opgevoerd van € 50.000 jaarlijks. De bijbehorende kapitaallast bedraagt € 1.828 jaarlijks (met ingang van 2019).

De riolering in de Oranjebuurt in Uithuizermeeden is in dussdanige staat dat deze binnen enkele jaren moeten worden vervangen. Ditzelfde geldt voor de riolering in Uithuizen Noord. Het is in beide gevallen wenselijk de nieuwe riolering vanuit de particuliere tuinen in de rijbaan te leggen. Bovendien wordt in bewonersbijeenkomsten vaak gevraagd of de straat ook opnieuw kan worden ingericht.

De NCG gaat in 2018 onderzoek doen naar de toestand van de bestaande woningen. Het is wenselijk de vervanging van de riolering en de herinrichting daarna op te pakken. In afwachting van dit onderzoek zijn de benodigde kredieten PM geraamd.

De voorlopige begroting van het Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen laat voor 2018 een toename zien in onze bijdrage van € 1.900. In 2019 is sprake van een afname met € 10.900, die in 2020 verder daalt met € 21.800.

De provincie is gekomen met een initiatief om te komen tot HUB's (openbaar vervoersknooppunten). Hierin wordt van de gemeente t.z.t. een bijdrage gevraagd. Hoe hoog deze bijdrage wordt, is nog niet bekend. Vandaar dat deze mutatie als een PM-post is opgevoerd.

Reserves

Voorgesteld wordt om het budget van € 56.500 in 2018 voor uitvoering van het Milieubeleidsplan te onttrekken aan de reserve Milieu.

4.6 Dienstverlening en ondersteuning

(Beleids-)ontwikkelingen

BRP en iBurgerzaken

In het kader van de modernisering van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) en de komst van de nieuwe wet BRP wordt landelijk de Basisregistratie Personen (BRP) ingevoerd. Invoering van de BRP vindt plaats tussen juli 2018 en eind 2019. Alle gemeenten worden in deze periode gefaseerd aangesloten op de Landelijke voorziening BRP. Ter voorbereiding op aansluiting op de landelijke voorziening BRP moet een gemeente beschikken over een Burgerzakenmodule (BZM). Voor de gemeente Eemsmond betekent dit dat we ons huidige GBA-systeem moeten omzetten naar een BZM. De implementatie van de BZM van PinkRocade (iBurgerzaken) is de eerste benodigde stap voor de verplichte aansluiting landelijke voorziening BRP.

De implementatie van iBurgerzaken zal plaatsvinden in samenhang met de missie en visie van Eemsmond, het informatiebeleidsplan 2016-2019, visie gegevensbeheer 2016-2019 en het dienstverleningsconcept 2016-2020: De gemeente is regiegemeente, digitaal en toegankelijk, toekomstbestendig en veilig, de juiste gegevens op de juiste plaats op het juiste moment in het juiste proces bij de juiste persoon, digitale dienstverlening tenzij...

De voorbereidingen implementatie iBurgerzaken zijn gestart in 2016 en de doelstelling was om in 2017 met iBurgerzaken van start te gaan. De voorbereidingen en de implementatie van iBurgerzaken heeft enige vertraging opgelopen. De verwachting is dat in het 4e kwartaal 2017 met uitloop naar 1e kwartaal 2018 de implementatie van iBurgerzaken is afgerond. Bij de implementatie van iBurgerzaken wordt de samenwerking met de BMW gezocht.

Dienstverlening KCC

In het eerste kwartaal van 2017 is het dienstverleningsconcept KCC goedgekeurd. Uitgangspunt is om de dienstverlening van het KCC naar een hoger plan te tillen.

De in het dienstverleningsconcept genoemde verbeterpunten worden dit jaar opgestart.

In onze plannen en activiteiten sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande organisatorische (beleids-)ontwikkelingen. De belangrijkste daarvan zijn het programma Continu Verbeteren Eemsmond, de operationalisering van het Informatiebeleidsplan 2016-2019 en het project 'Klantgericht werken', met daarin o.a. de implementatie van JOIN Klantcontact.

Uiteraard volgen we ook de landelijke ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening, zoals het overheidsprogramma Digitaal 2017 Om een compacte, efficiënte overheid te realiseren met hoogwaardige dienstverlening, is digitalisering een vereiste en is het digitale kanaal het voorkeurskanaal. Het uitgangspunt hierbij is: digitaal, tenzij....

Verder is bij het formuleren van de verbeterpunten rekening gehouden met de aanstaande herindeling per 1 januari 2019. Zo sluiten wij bij de keuze voor 'Join Klantcontact' aan bij het systeem dat de gemeenten Bedum, Winsum en De Marne sinds kort al gebruiken. Gezamenlijk kunnen we de verdere verfijning van het systeem oppakken.

In het verleden werd regelmatig een benchmark Publiekzaken gehouden voor de dienstverlening vanuit het KCC. Besloten is om deze benchmark te laten vervallen, gezien het feit dat we hier al meerdere jaren achtereen een uitstekende score op haalden.

Om te achterhalen wat de burger aan dienstverlening verwacht, willen we in 2018 opnieuw een onderzoek/benchmark laten uitvoeren. Mede ter voorbereiding op de dienstverlening die de nieuwe gemeente zal gaan leveren.

We willen in 2021, nadat de herindeling een feit is, deze benchmark herhalen. Zo kunnen we aan de hand hiervan – indien nodig – een verbeterslag maken.

Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

Een goede kwaliteit van de gegevens in de basisregistratie personen (BRP) is voor veel processen in de maatschappij van belang. Door inschrijving in de BRP wordt een formeel woonadres verkregen. Afnemers van de BRP, waaronder Belastingdienst, SVB, DUO, CJIB, Nationale Politie, maar ook Werkplein Ability baseren hun beslissingen en handelen onder andere op gegevens uit de BRP. Wanneer deze gegevens niet juist blijken te zijn, kan dit leiden tot onterechte toekenning van gelden, het niet kunnen innen van vorderingen en administratieve overlast.

Het ministerie van BZK heeft ICTU gevraagd een effectieve aanpak te ontwerpen om vermoedelijke onjuiste registratie van personen op een adres op te sporen en te controleren door middel van een huisbezoek en zo de adreskwaliteit in de BRP te verhogen. Dit heeft geresulteerd in het project LAA. Inmiddels zijn ruim 200 gemeenten aangesloten en zijn er vanaf de start in 2015 ruim 15.000 adresonderzoeken afgerond. Op de onderzochte adressen bleek er in bijna een derde van de gevallen inderdaad een verschil te zijn tussen de ingeschreven personen en de personen die daar feitelijk wonen, waarmee is aangetoond dat dit risico-gestuurd huisbezoek daadwerkelijk een effectief middel is om te komen tot een actuelere en betrouwbare adresregistratie.

Risicogericht adresonderzoek

Het project LAA ondersteunt gemeenten die huisbezoeken uitvoeren om na te gaan of op een adres daadwerkelijk diegenen wonen die er volgens de BRP staan ingeschreven. Om te zorgen dat de kans op het verbeteren van de kwaliteit van de BRP en de kans op het opsporen van adres gerelateerde fraude zo hoog mogelijk is, wordt tevoren zorgvuldig geselecteerd welke adressen worden bezocht.

De gemeenten onderzoeken alleen adressen waarover twijfels bestaan, het risicogericht adresonderzoek. Hierdoor kunnen gemeenten hun capaciteit voor toezicht efficiënt inzetten en worden burgers zo min mogelijk lastig gevallen.

Opbrengst

Naast het verbeteren van de kwaliteit van de BRP levert het de overheid ook veel geld op. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het innen van boetes, bestrijden van uitkeringsfraude en onterecht verkregen toeslagen.

De deelnemende gemeenten ontvangen naast een tablet met de applicatie van LAA een vergoeding van € 70 per afgerond onderzoek.

Gemeente Eemsmond

Ook wij willen onze bijdrage gaan leveren aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit.

Hiertoe zullen wij in 2017 een projectplan gaan opstellen waarin we gaan uitwerken, wat deze aanpak voor onze gemeente betekent en welke capaciteit dit vraagt.

Ondanks dat er een vergoeding per adres beschikbaar wordt gesteld is onze huidige bezetting niet toereikend om deze aanpak op te vangen. Daarnaast is geld nodig voor het inzetten van externe capaciteit, zoals toezichthouders. Daarvoor is de komende 3 jaren een incidenteel budget nodig van € 15.000 per jaar.

Continu Verbeteren en Ontwikkelen

Verbeteren en ontwikkelen is iets waar je doorlopend mee bezig wilt zijn: hoe kun je werkprocessen verbeteren, hoe kun je de samenwerking tussen afdelingen verbeteren, hoe kunnen we beter van elkaar te weten komen wat we aan het doen zijn. Het team Continu Verbeteren en Ontwikkelen (team CVO) faciliteert de organisatie hierbij.

Het team houdt zich bezig met de introductie van weekstarts en monitort de inzet van dit instrument. Hiervoor worden workshops georganiseerd, wordt de weekstart per team geëvalueerd en waar nodig plannen we extra begeleidingen, scherpen we het gebruik van de weekstart aan of organiseren we voor teams verbetersessies.

De organisatie gaat werken met A3-plannen: een werkplan/teamplan op één A3 dat overzicht geeft van de plannen van één jaar en dat voor iedereen in te zien is. Het A3-plan komt zichtbaar bij elk team op het weekbord te hangen en levert input voor de weekstart.

Voor het beschrijven van de werkprocessen is een 'tool' aangeschaft (Engage). Met deze tool kunnen we werkprocessen effectiever en makkelijker bespreken, verbeteren en vastleggen. Binnen de organisatie bestaat er een grote behoefte om middels workshops met de werkprocessen aan de slag te gaan. We zijn in 2017 gestart met deze workshops, wat een doorloop kent in de komende jaren.

Vanuit bovenstaande activiteiten krijgen we ook vragen op het gebied van teamontwikkeling en communicatie. We bemerken hier een behoefte bij de diverse teams. Vanuit het team CVO willen we dit ook gaan oppakken.

Vanuit de gemeente De Marne is inmiddels een verzoek binnengekomen om te komen praten over continu verbeteren. En ook het Sociaal Domein heeft interesse getoond voor onze nieuwe werkwijze rond het beschrijven en verbeteren van werkprocessen.

Als we het aantal concrete aanvragen tot nu toe en de geluiden die we horen (werkprocessen, weekstarts, teamontwikkeling, A3-projectplannen) vertalen naar capaciteit, dan zullen we met de huidige bezetting niet aan deze vraag kunnen voldoen.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 6: Dienstverlening en Ondersteuning

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	204	15	15	10
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	0	0	0	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele wijzigingen opgevoerd:

- de implementatie van i-Burgerzaken (€ 25.000);
- het organiseren van verkiezingen (€ 28.000);
- uitbreiding van de formatie bij Belastingen evenals in 2017 (€ 116.000 in 2018).

Het dienstverleningsconcept is opgesteld en goedgekeurd. De hierin genoemde verbeterpunten worden dit jaar opgestart. Om te achterhalen hoe de dienstverlening wordt ervaren en om te achterhalen wat de burger aan dienstverlening verwacht, willen we in 2018 opnieuw een onderzoek/benchmark laten uitvoeren. Mede ter voorbereiding op de dienstverlening die de nieuwe gemeente zal gaan leveren. We willen in 2021, nadat de herindeling een feit is, deze benchmark herhalen. Zo kunnen we aan de hand hiervan - indien nodig - een verbeterslag maken. Voor uitvoering van de benchmarks is voor zowel 2018 als 2021 een budget opgevoerd van € 10.000.

Wij willen onze bijdrage gaan leveren aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit. Het project LAA ondersteunt gemeenten die huisbezoeken uitvoeren om na te gaan of op een adres daadwerkelijk diegenen wonen die er volgens de BRP staan ingeschreven. Om te zorgen dat de kans op het verbeteren van de kwaliteit van de BRP en de kans op het opsporen van adres gerelateerde fraude zo hoog mogelijk is, wordt tevoren zorgvuldig geselecteerd welke adressen worden bezocht. Daartoe werkt het project samen met diverse overheidsorganisaties in een zogenaamd samenwerkingsverband. Dit proces van het beschikbaar krijgen van relevante signalen wordt leadgeneratie genoemd.

In 2017 zullen we een projectplan gaan opstellen waarin we gaan uitwerken, wat deze aanpak voor onze gemeente betekent en welke capaciteit dit vraagt. Ondanks dat er een vergoeding per adres beschikbaar wordt gesteld is onze huidige bezetting niet toereikend om deze aanpak op te vangen. Daarnaast is geld nodig voor het inzetten van externe capaciteit, zoals toezichthouders. Daarvoor is de komende 3 jaren een incidenteel budget nodig van € 15.000 per jaar.

Voor de apparatuur bij de publieksbalie en burgerzaken geldt een gemiddelde levensduur van drie tot vijf jaar. Binnen de huidige budgetten is geen regulier budget voor vervanging van dit materiaal – denk aan RAAS-werkstations, akteprinter, (coupon)vernietigers, pinapparatuur, geldscanner, beveiligingscamera's etc. – opgenomen. Naar verwachting is een structureel budget van € 10.000 nodig.

Toelichting op structurele wijzigingen

Dit programma kent geen structurele wijzigingen.

5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemeen

Het Kaderplan zal als basis voor de begroting reëel sluitend moeten zijn. Dat is zeker in een periode van nieuwe taken die op de gemeente af komen, de organisatorische ontwikkelingen en de aanstaande herindeling geen eenvoudige zaak. De vorige meerjarenramingen lieten vanaf 2018 een sluitend perspectief zien. Ook in dit Kaderplan hebben we dit weten te bewerkstelligen.

Als het gaat om algemene dekkingsmiddelen blijven wij voor het opstellen van dit kaderplan vasthouden aan de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de meerjarenbegroting 2017-2020.

Belastingen

Met het ingezette bezuinigingstraject, dat in eerdere begrotingen al vorm heeft gekregen, hebben wij de belastingtarieven moeten laten stijgen. Wel hebben we geprobeerd de verhogingen zoveel mogelijk te beperken.

Voor alle belastingen, rechten en leges is een extra opbrengst geraamd op basis van een tariefstijging van 3%. Uitgezonderd zijn de onroerende zaakbelastingen (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Bij de afvalstoffenheffing wordt de opbrengst in 2018 en volgende jaren niet verhoogd en de verhoging van de OZB is beperkt tot 1%. Hiermee proberen we – zoals al jaren het streven van onze gemeente is – de lasten voor de burgers zo laag mogelijk te houden. De meicirculaire laat een zodanig positief effect zien, dat de eerder geplande verhoging van 2% verlaagd kan worden naar 1%. Wel moet opgemerkt worden dat de meicirculaire beleidsarm is; de septembercirculaire kan andere ontwikkelingen laten zien. Hierdoor zou in de begroting 2018 uiteindelijk toch sprake kunnen zijn van een noodzakelijke verhoging.

Bij de rioolbelasting gaan we uit van 100% kostendekkendheid. Aanpassing aan de kostenontwikkeling, inclusief (vervangings-)investeringen, mag conform het vastgestelde Afvalwaterbeleidsplan leiden tot maximaal een verhoging van € 5,-. Dit is echter niet voldoende om de kostenverhoging te dekken. Vandaar dat deze maximale verhoging losgelaten is. De tariefsverhogingen bedragen dan € 8,62 in 2018, € 7,12 in 2019 en € 3,18 in 2020. In 2021 is geen sprake van een verhoging.

Overzicht berekening belastingverhoging

	Raming 2017	'18-'21	verhoging			
			2018	2019	2020	2021
Leges	281.271	3,0%	8.438	8.691	8.952	9.221
Sporttarieven	107.082	3,0%	3.212	3.309	3.408	3.510
Afvalstoffenheffing	952.000	€ 0/€ 0	0			
Rioolheffing	1.963.300					
Extra voor GWRP			64.242	53.119	23.679	0
Begraafrechten	267.800	3,0%	8.034	8.275	8.523	8.779
Bouwleges	259.529	3,0%	7.786	8.019	8.260	8.508
OZB	11.214.496	1,0%	112.145	113.266	114.399	115.543
OZB (areaaluitbreiding)	363.598	1,0%	3.636	3.672	3.709	3.746
Forensenbelasting	7.957	3,0%	239	246	253	261
Marktgeden	8.359	3,0%	251	258	266	274
Huren	129.665	3,0%	3.890	4.007	4.127	4.251
	15.555.057		211.873	202.863	175.577	154.092

Areaaluitbreiding

De extra OZB-opbrengsten in verband met areaaluitbreidingen zijn voorzichtig geraamd. Dit in verband met de onzekerheid van de waarde van een aantal grote objecten in de Eemshaven. De OZB-opbrengsten (woningen en niet-woningen) zijn gebaseerd op de WOZ waarde, zoals deze zijn vastgesteld in de gemeente. Omdat de WOZ-waarden in het algemeen redelijk constant zijn, wordt de opbrengst structureel opgenomen in de begroting. De waardering heeft veelal geen directe relatie met economische activiteit.

Echter in het geval van de energiecentrales in de Eemshaven (OZB-opbrengsten van niet-woningen) is er sprake van een landelijke ontwikkeling waarmee waardering van energiecentrales een directe relatie gaan krijgen met economische activiteiten. Minder productie leidt dan tot een lagere waarde en een lagere OZB-opbrengst. Wij verwachten een verdere daling in de waarde van de energiecentrales voor 2018. Naast verwachte waardedalingen zijn er ook areaaluitbreidingen (waardestijgingen) in de Eemshaven die leiden tot extra OZB-opbrengsten in 2018. Door in dit kaderplan uit te gaan van de gemiddelde waarde van de grote objecten van de afgelopen drie jaar wordt een aantal nieuwe areaaluitbreidingen van het afgelopen jaar niet volledig meegenomen. Door uit te gaan van een lagere gemiddelde waarde dan de actuele waarde van de grote objecten wordt rekening gehouden met een verwachte waardedaling van de energiecentrales. Op dit moment is nog niet bekend of dit uitgangspunt voldoende zal zijn om alle waardedalingen op te vangen. Gelet op de grilligheid van de energiemarkt en de effecten daarvan op de OZB-opbrengsten kunnen eventuele aanvullende negatieve effecten, naast het voorzichtig ramen van waardeontwikkeling, opgevangen worden met een OZB-reserve. In de begroting 2018 zal een voorstel hiervoor verder worden uitgewerkt.

Algemene uitkering

Meicirculaire 2017

De Algemene uitkering, zoals meegenomen in dit Kaderplan is gebaseerd op de meicirculaire van 2017. De meicirculaire is een beleidsarme circulaire; er is immers nog geen nieuw kabinet. Ruimte vragende plannen als klimaat en defensie zullen op zijn vroegst verwerkt worden in de komende Miljoennota, waarvan de effecten terugkomen in de septembercirculaire. In de

meicirculaire zitten dan met name loon- en prijsstijgingen, zowel in de algemene uitkering als bij het sociaal domein.

De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds hangt samen met de rijksuitgaven en het systeem “samen trap op, trap af” (accres). Voor de komende jaren wordt een hoger accres verwacht, wat leidt tot een toename van de algemene uitkering. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van loon- en prijsontwikkeling.

Ook de integratie-uitkering Sociaal Domein laat een positieve ontwikkeling zien. De belangrijkste mutaties zijn: loon- en prijsbijstelling, de uitkering van de groeirimte 2018, een correctie op de eerdere uitname voor herinstromers wlz (wet langdurige zorg) en extra budget voor extramuralisering. Tegenover de hogere integratie-uitkering staat een even grote toename van de uitgaven. Een budgetneutrale raming, dus.

Naast de verwerking van de meicirculaire is in de berekening van de algemene uitkering voor dit kaderplan nog een aantal maatstaven (bijv. aantal inwoners, bijstandontvangers en dergelijke) geactualiseerd.

Technische aanpassing gemeentefonds

De gemeenten werken op een aantal punten nauw samen om de uitvoering van de publieksdiensten te stroomlijnen en de toegankelijkheid ervan te vergroten. Bijvoorbeeld in het kader van de Digitale Agenda 2020. De financiering van dergelijke gezamenlijke gemeentelijke activiteiten verliep tot en met 2017 door een uitname uit het Gemeentefonds (na goedkeuring ervan door de Algemene Ledenvergadering van de VNG), die BZK uitbetaalde aan VNG. Met ingang van 2018 wordt de financieringsroute aangepast. De middelen voor de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten worden vanaf dat moment niet meer onttrokken aan het Gemeentefonds, maar naar rato bij alle gemeenten opgevraagd (gefactureerd) door de VNG, die de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten organiseert en uitvoert. Daartoe wordt het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijk Uitvoering in het leven geroepen. De bijdrage van de gemeenten aan het fonds is even groot als de uitname die het ministerie van BZK uit het Gemeentefonds zou hebben gedaan. De technische aanpassing pakt dus budgettair neutraal uit. Jaarlijks legt de VNG aan alle gemeenten verantwoording af over de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten in de Algemene Ledenvergadering.

Financiële uitkomsten Algemene uitkering

De huidige berekening van de Algemene uitkering laat voor de komende jaren de volgende ontwikkeling zien:

	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel	30.634.859	30.688.843	30.726.628	30.785.217	31.003.717
<i>Structurele mutatie</i>		<i>53.984</i>	<i>37.785</i>	<i>58.590</i>	<i>218.500</i>
Incidenteel	23.632	2.996	564.282	0	0

Hieronder geven we aan wat deze structurele mutaties met name veroorzaakt:

	2018	2019	2020	2021
Accresontwikkeling	626.000	539.000	413.000	388.000
Terugdraaien uitname in 2017 i.v.m. verhoogde asielinstroom	187.000			
Effecten van over- of onderschrijding van het plafond van het BTW-compensatiefonds	125.000	63.000	75.000	50.000
GIDS-gelden (voorheen incidentele inkomsten)	60.000			
WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven	57.000			
Technische aanpassing voor VNG-betalingen en betalingen aan derden	42.000	2.000		
Ontwikk. integratie-uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht, handhaving	26.000	-	-	-
Ontwikkeling van de integratie-uitkering Wmo (met name huishoudelijke hulp)	18.000	-	14.000	68.000
Terugloop van 3D budgetten	-596.000	-383.000	-242.000	-80.000
Ontwikkeling van de uitkeringsbasis	-138.000	-113.000	-63.000	-100.000
Hogere correctie op inkomensmaatstaf OZB a.g.v. hogere WOZ-waardes (areaaluitbreiding)	-83.000			
Verlaging van de AU voor lagere apparaatskosten (opschaling gemeenten)	-62.000	-63.000	-75.000	-88.000
Decentralisatieuitkering Peuterspeelzaalwerk	-55.000	13.000	13.000	13.000
Suppletieregeling OZB	-40.000	-40.000	-40.000	
Stelpost accres	-100.000	-	-	-
Diversen	-13.000	20.000	-36.000	-32.000
Totaal	54.000	38.000	59.000	219.000

Voorgestelde wijzigingen

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	-1.059	-871	-306	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	-352	4	4	4

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele budgetten opgevoerd:

- voor de aangegane verplichting met voormalig personeel (€ 35.346). Dit budget zal worden onttrokken aan de reserve Personeelsbeleid;
- het ontvangen van een krimpbijdrage van het Rijk (via centrumgemeente Delfzijl) gedurende de jaren 2018 t/m 2020 (jaarlijks € 306.425).

In 2018 ontvangen we van het rijk een vergoeding voor extra kosten die we gaan maken voor de herindeling. We gaan hiervoor echter in 2017 al kosten maken. In de voorjaarsrapportage 2017 worden deze uitgaven geraamd en onttrokken aan de algemene reserve. Dit dus vooruitlopend op

de te ontvangen bijdrage in 2018. Vandaar dat in dit Kaderplan weliswaar uitgaven worden geraamd voor de herindeling ten laste van deze inkomsten, maar de inkomsten worden niet volledig aangewend. Het deel dat niet wordt aangewend is gelijk aan het budget dat in 2017 voor de uitgaven is geraamd (ten laste van de Algemene Reserve) en wordt in 2018 teruggestort in de Algemene Reserve.

Verder ontvangen we in 2019, naast de structurele bijdrage, ook een incidentele bijdrage voor de transitie scholen. Dit budget dient beschikbaar gehouden te worden voor de versterking van de schoolgebouwen in onze gemeente. We stellen dan ook voor dit budget toe te voegen aan de Reserve Scholenprogramma.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd:

- een stelpost van € 50.000 om uitvoering te geven aan de input vanuit de Dorpenrondes;
- een verlaging van het machinebudget (locatie Talmaweg) ter dekking van afschrijvingslasten voortvloeiende uit investeringen in materieel (€ 38.433 in 2018);
- kapitaallasten die voortvloeien uit de nog aan de investeringen toe te rekenen inzet van capaciteit van € 3.842 per jaar.

Vanuit areaaluitbreiding verwachten we een extra structurele OZB-opbrengst. Deze bedraagt € 363.600. Wel staat hier een hogere correctie op de algemene uitkering tegenover.

Reserves

We stellen voor om:

- € 35.346 voor aangegane verplichtingen met voormalig personeel te onttrekken aan de reserve Personeelsbeleid;
- € 306.425 aan te ontvangen Krimpbijdragen jaarlijks toe te voegen aan de Reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen;
- € 564.282 aan te ontvangen bijdrage voor het scholenprogramma toe te voegen aan de reserve Scholenprogramma;
- € 434.679 aan te ontvangen bijdrage (maar niet in 2018 uitgegeven) aan herindelingsgelden toe te voegen aan de Algemene Reserve.

6 Overhead

Algemeen

Met ingang van 2017 werken we met een hoofdstuk Overhead in de begroting. Onder Overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead (en dus meer zeggenschap over deze kosten te geven) is in de begroting een apart overzicht opgenomen met de kosten (en baten) van overhead.

Alle overhead die direct verbonden is aan taakvelden/activiteiten die gericht zijn op de externe klant noemen we directe kosten; deze worden onder de betreffende taakvelden (terug te vinden onder de diverse programma's en onder Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien) geregistreerd. Overhead die niet direct is toe te rekenen aan taakvelden worden onder dit hoofdstuk (Overhead) verantwoord.

Voorgestelde wijzigingen

Overhead (x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (-/- = nadelig)	720	89	0	0
Structurele wijziging (-/- = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	30	22	0	16

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele budgetten opgevoerd:

- budget voor capaciteit voor het traject Continu Verbeteren, zoals ook in 2017 het geval was (€ 38.500 in zowel 2018 als 2019);
- het organiseren van een verkiezingsavond (€ 7.500);
- versterking van de formatie om zaakgericht werken te kunnen verbeteren, zoals ook in 2017 het geval was (€ 50.000 in zowel 2018 als 2019);
- het ontwikkelen, ondersteunen en implementeren van het P&O-beleid, zoals ook in 2017 het geval was (€ 50.000 in 2018);
- verdere ontwikkeling van de ICT (€ 100.000 in 2018);
- het implementeren van de Omgevingswet (€ 100.000 in 2018).

Begin 2016 zijn de plannen gevormd rond het opstarten van een continu verbeter-team. Hierbij werd uitgegaan van een benodigde formatie van 1,5 fte structureel en 0,5 fte incidenteel (t/m 2019). Het continu verbeter-team is volop bezig met het introduceren van weekstarts en A3 plannen. Ook is gestart met het opstellen van werkprocessen, o.a. met behulp van een ondersteunend systeem Engage. Momenteel blijkt dat het aantal verzoeken van de diverse teams om aan de slag te kunnen met werkprocessen fors is.

Inmiddels is ook projectmatig werken ondergebracht bij het CVO-team en gaat het team zich verder richten op cultuuraspecten (houding en gedrag / teamontwikkeling). Daarnaast wordt momenteel ook de verbinding gezocht met de BMW-gemeenten.

Dit alles is met de huidige formatie niet in te vullen. Tijdelijke uitbreiding met 1 fte (€ 85.000) is noodzakelijk.

Gedurende enkele jaren blijkt dat we voor specialistisch werk of extra werkzaamheden moeten inhuren, waarvoor budget nodig is. We maken hiervoor gebruik van een zogenaamd budget 'flexibele schil'. Ook voor 2018 wordt hiervoor budget opgevoerd (€ 200.000).

Verwacht wordt dat de opleidingsbehoefte – in verband met de komende herindeling – toeneemt. Hiervoor voeren we een budget op van € 50.000.

In het kader van de komende gemeentelijke herindeling willen we inzetten op organisatieontwikkeling richting de herindeling. Specifiek gericht op: hoe gaan medewerkers met veranderingen om en hoe kun je je medewerkers goed op veranderingen voorbereiden. Om workshops e.d. te kunnen organiseren voeren we € 25.000 aan budget op.

De werkzaamheden van het team CVO hebben onder andere betrekking op het introduceren van nieuwe instrumenten om grip te krijgen op het werk, op de werkprocessen en op het bevorderen van teamontwikkeling. Om afdelingen hiermee goed aan de slag te kunnen laten gaan, moeten we het nodige aan materialen verstrekken, maar gaan we ook workshops en bijeenkomsten organiseren (bijv. een kick-off, teambijeenkomst), waarvoor o.a. ook lesmateriaal/boeken nodig zijn. Op dit moment beschikt het team CVO over een structureel budget van € 1.500. Dit is niet voldoende. Het budget dient met € 13.500 verhoogd te worden naar € 15.000.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2018-2020 (zie Programmabegroting 2017) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd:

- de vervanging van de werkplek-hardware in 2017 en 2020, waarvan de bijbehorende kapitaallasten met ingang van 2018 (€ 15.232) en 2021 (€ 16.200) op de begroting drukken;
- de vervanging van de servers in 2017, waarvan de bijbehorende kapitaallasten met ingang van 2018 (€ 5.909) op de begroting drukken;
- de vervanging van de storage in 2017, waarvan de bijbehorende kapitaallasten met ingang van 2018 (€ 9.192) op de begroting drukken;
- de vervanging van de mobiele telefoons in 2018, waarvan de bijbehorende kapitaallasten met ingang van 2019 (€ 17.511) op de begroting drukken.

Op basis van de voorschriften voor opslag van stukken heeft Eemsmond een archiefbewaarpplaats nodig. De eisen die hieraan worden gesteld vragen een investering in 2018, om hiermee een huidige archiefruimte aan te kunnen passen tot archiefbewaarpplaats. Hiermee gaat een kapitaallast gepaard (met ingang van 2019) van € 4.800.

BIJLAGEN BIJ HET KADERPLAN

Bijlage 1: Financiële mutaties Kaderplan 2018-2021

omschrijving	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Programma 1 Wonen en gebiedszaken							
1 Actualiseren bestemmingsplannen	25.000				i		
1 Aanpassing bestemmingsplan Buitengebied	80.000	80.000			i		ja
1 Maatwerk bij initiatieven/ontwikkelingen	50.000	50.000			i		ja
1 Aanpassing Welstandsnota	15.000				i		ja
1 Oriëntatie visie zonneparken/duurzaamheidsprojecten	15.000				i		ja
1 Bestemmingsplan Eemshaven	180.000				i		ja
1 Planologische procedure windturbines	65.000				i		ja
1 Planologische procedure Helihaven	35.000				i		ja
1 Diverse projecten Eemshaven	25.000				i		ja
1 Initiatieffase projecten	50.000	50.000			i		ja
1 Herstructureringsprogramma woningvoorraad	PM				i	B	
1 Ontwikkeling Regionaal centrum en centrumdorpen	PM				i	B	
1 Uitvoeringsagenda Woon- en Leefbaarheidplan	PM				i	B	ja
Programma 2 Demografie en leefbaarheid							
2 Uitvoering sportbeleid - inzet sportcoaches	20.000				i		
2 Terugloop in inzet sportcoaches	-15.500				s		
2 Dag van de leerplicht	2.000				i		
2 Vervanging ballenvangers/hekwerken sportvelden	12.500				i		ja
Programma 3 Bestuurszaken							
3 WO-Deal - toename bijdrage	34.489	4.740	4.739	4.740	s		
3 ODG - toename bijdrage	16.362	4.772	4.728	4.832	s		ja
3 Toezicht sexinrichtingen	2.500				s		ja
3 Controle opkoperregister	PM				s		ja
3 Veiligheidsmonitor		5.500			i		
3 Toename bijdrage Regionale Brandweer	75.654	24.823	63.418	-21.189	s		v.a. 2019
3 Versterkingsopgave/aarbeivingsdossier	PM				i		
3 Bijdrage vanuit NCG voor versterkingsopgave/aarbeivingsdossier	PM				i		
3 Extra inzet op aardbevingdossier en omgevingswet (<i>dekking: reserve personeelsbeleid</i>)	57.000	60.000			i		ja

omschrijving	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
3 Maatregelen jaarwisseling	10.000				i		ja
3 Extra capaciteit advisering, ondersteuning en uitvoering OOV-taken	80.000				i		ja
3 Herindeling: personele inzet in de voorbereiding	200.000				i		ja
3 Herindeling: organisatie eindfeest		126.000			i		ja
3 Bijdrage aan herindelingskosten (financiën belegd bij Bedum)	104.625				i		ja
3 'Eigen' frictiekosten	248.648				i		ja
3 Vervallen kapitaallasten investeringen huisvesting brandweer	-22.241				s		ja
3 Aanschaf nieuwe tablets raadsleden (2018)		5.778			s	I	
Programma 4 Economie en maatschappij							
4 Uitvoering nota toerisme	65.000				i		
4 Toerisme Waddengebied (cofinanciering Waddenfonds)	50.000				i		ja
4 Wad & Zoo (cofinanciering Waddenfonds)	200.000				i		ja
4 Vaarronde (cofinanciering Waddenfonds)	200.000				i		ja
4 Uitvoering Beleidsplan Economie 2017-2021	30.000				s		ja
4 Verliesbijdrage Ability (<i>dekking: reserve WSW</i>)	40.494	151.251	317.145	PM	i		
4 Vervallen renteopbrengsten op uitstaande vordering			54.000		s		
4 Project Publiek Vervoer Groningen en Drenthe 2016-2018	PM				i	B	
4 Incidenteel tekort op Sociaal Domein (<i>dekking: Reserve Sociaal Domein</i>)	179.688				i		ja
4 Incidentele bijdrage aan Beleidsagenda Sociaal Domein (<i>dekking: Reserve Sociaal Domein</i>)	279.775				i		ja
4 Verhoging bijdrage aan Volkskredietbank	18.000				s		ja
4 Verhoging bijdrage aan PG&Z	9.500	9.500	9.500	9.500	s		2021
Programma 5 Infrastructuur en milieu							
5 Uitvoering milieubeleidsplan (<i>dekking: reserve milieu</i>)	56.500				i		
5 Formatie voor uitvoering MBP (<i>dekking uit bijdr. Afvalfonds en raamovereenkomst Verpakkingen</i>)	14.167				i		
5 Bijdrage Afvalfonds voor regievoering diffuse afvalstromen en inkomst uit raamovereenkomst Verpakkingen	-14.167				i		
5 Verhoging bijdrage VVWNG	1.884	-10.915	-21.776	53	s		ja
5 Extra formatie Projectbureau	112.500				i		ja
5 Extra formatie Bedrijfsbureau	72.000				i		ja
5 Essentaksterfte	8.500				i		ja

omschrijving	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
5 Groenbeleidsplan		20.000			i		ja
5 Baggeren binnenwater	186.875				i		ja
5 HUBs - openbaar vervoersknooppunt	PM				s	I	ja
5 Terugdringen energieverbruik bedrijven	25.000				s		ja
5 Niet actief beveiligde Overwegen (NABO's)	PM				s	I	ja
5 Civiele constructies (2016-2021)	13.775	13.379	1.316	402	s	I	
5 Vervanging openb. Verlichting (2017-2021)	9.585	8.483	8.662	6.697	s	I	
5 Vervanging openb. Verlichting (2016) - apparaatskosten	204				s	I	
5 Fietsplan	12.795	14.805	12.977	13.855	s	I	2021
5 Locatie Talmaweg: investering diverse materialen (2016 - 2021)	43.813	112.743	79.231	27.155	s	I	2021
5 Rioleringen (mechanisch)	9.916	9.732	9.732	9.732	s	I	
5 Rioleringen (overig)	3.748	3.546	3.546	3.546	s	I	
5 Rioleringen (vrijval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	19.849	19.361	19.361	19.361	s	I	
5 Voorbereidingskrediet Rioleringen 2016, 2017	1.876				s	I	
5 Meten en monitoren Waterketen (dekking uit extra verhoging rioolheffing)	11.123				s		ja
5 Revitalisering verhardingen	832				s	I	
5 Structurele aanpak baggeren vaargeul Noordpolderzijl (2017)	22.325				s	I	
5 Verlaging budget baggeren (dekking kapitaallasten Investerings Vaargeul NPZ)	-22.325				s		
5 Herinrichten Kerkplein / uitbreiden parkeervoorziening (2019)			15.353		s	I	ja
5 Aanpassingen openbare ruimte schoollocaties		1.828	1.828	1.828	s	I	ja
5 Herinrichting Oranjebuurt Uithuizermeeden (2019)			PM		s	I	ja
5 Herinrichting Uithuizen Noord (2020)				PM	s	I	ja
5 Verplaatsing Kaap Rottumeroog (PM)					s	I	
Programma 6 Dienstverlening en ondersteuning							
6 Vervanging apparatuur publieksbalies en burgerzaken	10.000				i		ja
6 Implementatie iBurgerzaken (i.v.m. verplichte aansluiting op landelijke BRP)	25.000				i		
6 Verkiezingen (kosten verkiezingsdag)	28.000				i		
6 Uitbreiding formatie team Belastingen (1,8 fte)	116.000				i		
6 Benchmark KCC	10.000			10.000	i		ja
6 Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	15.000	15.000	15.000		i		ja

omschrijving	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerppt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien							
AD Aangegane verplichtingen met voormalig personeel (<i>onttrekking: Reserve Personeelsbeleid</i>)	35.346				i		
AD Stelpost uitvoering geven aan input uit Dorpenrondes	50.000				s		
AD Krimpbijdrage van het Rijk (<i>toevoeging: reserve lokale woon- en leefbaarheidplannen</i>)	-306.425	-306.425	-306.425		i		
AD Decentralisatieuitkering - incidentele bijdrage Scholenprogramma (<i>toevoeging: reserve Scholenprogramma</i>)		-564.282			i		ja
AD Inkomsten uit rijksmiddelen voor herindelingskosten	-353.273				i		ja
AD Inkomsten uit rijksmiddelen voor herindelingskosten - al ingezet in 2017, dus terugstorten in Alg.Reserve (<i>toevoeging: Algemene Reserve</i>)	-434.679				i		ja
AD Extra inkomsten OZB uit areaaluitbreiding	-363.598				s		ja
AD Apparaatskosten		3.842	3.842	3.842	s	I	
AD Dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging machinebudget	-38.433				s		
Overhead							
OV Budget voor Inzet capaciteit en budget voor communicatie i.v.m. Continu Verbeteren en Ontwikkelen (CVO)	38.500	38.500			i		
OV Extra capaciteit CVO i.v.m. werkprocessen	85.000				i		ja
OV Materiaalbudget CVO	13.500				i		ja
OV Flexibele schil	200.000				i		
OV Hogere opleidingsbehoefte i.v.m. herindeling	50.000				i		ja
OV Organisatieontwikkeling richting herindeling	25.000				i		ja
OV Verkiezingen (kosten verkiezingsavond)	7.500				i		
OV Versterking formatie zaakgericht werken	50.000	50.000			i		
OV Archiefbewaarplaats		4.800			s	I	ja
OV Ontwikkeling, ondersteuning en implementatie P&O-beleid	50.000				i		
OV Ontwikkeling ICT	100.000				i		
OV Implementatie Omgevingswet	100.000				i		
OV Vervangen Werkplek hardware (2017 en 2020)	15.232			16.200	s	I	
OV Vervanging Servers (2017)	5.909				s	I	
OV Vervanging storage (2017)	9.192				s	I	
OV Mobiele telefoons - vervanging (2018)		17.511			s	I	
Totaal	2.572.040	24.272	296.177	110.554			
<i>Totaal Bestaand - incidenteel</i>	<i>2.590.574</i>	<i>-224.456</i>	<i>25.720</i>	<i>10.000</i>			
<i>Totaal Bestaand - structureel</i>	<i>-18.534</i>	<i>248.728</i>	<i>270.457</i>	<i>100.554</i>			

Bijlage 2: Meerjarenoverzicht investeringen 2017 - 2021: opgenomen in het meerjarenperspectief

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t + 1; m.i.v. 2017 2%)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
1	Rioleringen (mechanisch)	190.000	3.598	193.598		193.598	25	Ann	9.916	V	2017	E
2	Rioleringen (overig)	97.000	5.537	102.537		102.537	40	Ann	3.748	V	2017	E
3	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000	12.154	685.154		685.154	60	Ann	19.710	V	2017	E
4	Locatie Talmaweg: haakarm	203.609		203.609		203.609	7	Lin	33.159	V	2017	E
5	Locatie Talmaweg: actieramen voertuigen	21.470		21.470		21.470	7	Lin	3.497	V	2017	E
6	Locatie Talmaweg: Kipper (dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging jaarbudget vervanging machines/materieel)	43.950		43.950		43.950	7	Lin	7.158	V	2017	E
7	Werkplek hardware	58.000		58.000		58.000	4	Lin	15.232	V	2017	E
8	Vervanging servers rekencentrum	22.500		22.500		22.500	4	Lin	5.909	V	2017	E
9	Vervanging storage	35.000		35.000		35.000	4	Lin	9.192	V	2017	E
10	Structurele aanpak baggeren vaargeul Noordpolderzijl	500.000		500.000		500.000	30	Ann	22.325	V	2017	E
11	Civiele constructies	370.000	6.813	376.813		376.813	40	Ann	13.775	V	2017	E
12	Vervanging openbare verlichting	204.000	10.673	214.673		214.673	30	Ann	9.585	V	2017	M
13	Fietsplan	350.000		350.000		350.000	40	Ann	12.795	V	2017	M
14	Revitalisering verhardingen	15.000	1.244	16.244		16.244	25	Ann	832	V	2017	M
15	Vervanging openbare verlichting (2016)		5.585	5.585		5.585	40	Ann	204	V	2017	E
16	Riolering vrijverval (2016)		4.827	4.827		4.827	60	Ann	139	V	2017	E
Totaal 2017 - conform Begroting 2017		2.783.529	50.431	2.833.960	0	2.833.960			167.176			
Totaal investeringen 2017 (= structurele kap.last 2018)		2.783.529	50.431	2.833.960	0	2.833.960			167.176			

Nr.	Omschrijving	Investing (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t+1; m.i.v. 2017 2%)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
17	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	9.732	V	2018	E
18	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	3.546	V	2018	E
19	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP <i>(dekking Rioleringen middels belastingverhoging)</i>	673.000		673.000		673.000	60	Ann	19.361	V	2018	E
20	Aanschaf nieuwe tablets (raadsleden)	22.000		22.000		22.000	4	Lin	5.778	V	2018	E
21	Locatie Talmaweg: 2 zijladers	472.860		472.860		472.860	7	Lin	77.009	V	2018	E
22	Locatie Talmaweg: werkvoertuigen Groen	50.468		50.468		50.468	7	Lin	8.219	V	2018	E
23	Locatie Talmaweg: containermanagement systeem	93.375		93.375		93.375	7	Lin	15.207	V	2018	E
24	Locatie Talmaweg: wisselcontainers <i>(Let op: dekking afschrijvingen Gemeentebedrijf niet meer volledig uit verlagingsjaarbudget vervanging machines/materieel; deze is nu op niveau voor vervanging kleiner materieel)</i>	75.576		75.576		75.576	7	Lin	12.308	V	2018	E
25	Civiele constructies	366.000		366.000		366.000	40	Ann	13.379	V	2018	E
26	Vervanging openbare verlichting	190.000		190.000		190.000	30	Ann	8.483	V	2018	M
27	Fietsplan	405.000		405.000		405.000	40	Ann	14.805	V	2018	M
28	Mobiele telefoons	49.560		49.560		49.560	3	Lin	17.511	V	2018	E
29	Apparaatskosten		75.000	75.000		75.000	25	Ann	3.842		2018	
	Totaal 2018 - conform Meerjarenraming 2018-2020	2.684.839	75.000	2.759.839	0	2.759.839			209.180			
30	Archiefbewaarplaats	40.000		40.000		40.000	10	Lin	4.800	V	2018	E
31	Aanpassingen openbare ruimte schoollocaties	50.000		50.000		50.000	40	Ann	1.828	V	2018	M
	Totaal 2018 - nieuw opgevoerd	90.000	0	90.000	0	90.000			6.628			
	Totaal investeringen 2018 (= structurele kap.last 2019)	2.774.839	75.000	2.849.839	0	2.849.839			215.807			

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t + 1; m.i.v. 2017 2%)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
30	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	9.732	V	2019	E
31	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	3.546	V	2019	E
32	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	19.361	V	2019	E
33	Locatie Talmaweg: drie zoutstrooiers	110.274		110.274		110.274	7	Lin	17.959	V	2019	E
34	Locatie Talmaweg: calamiteitenbus	41.500		41.500		41.500	7	Lin	6.759	V	2019	E
35	Locatie Talmaweg: kraan met stick en korf (was: 2018)	134.067		134.067		134.067	7	Lin	21.834	V	2019	E
36	Locatie Talmaweg: werkvoertuigen Groen (was: 2018)	89.076		89.076		89.076	7	Lin	14.507	V	2019	E
37	Civiele constructies	36.000		36.000		36.000	40	Ann	1.316	V	2019	E
38	Vervanging openbare verlichting	194.000		194.000		194.000	30	Ann	8.662	V	2019	M
39	Fietsplan	355.000		355.000		355.000	40	Ann	12.977	V	2019	M
40	Apparaatskosten		75.000	75.000		75.000	25	Ann	3.842		2019	
	Totaal 2019 - conform Meerjarenraming 2018-2020	1.919.917	75.000	1.994.917	0	1.994.917			120.493			
41	Herinrichten Kerkplein / uitbreiden parkeervoorzieningen	420.000		420.000		420.000	40	Ann	15.353	V	2019	E
42	Aanpassingen openbare ruimte schoollocaties	50.000		50.000		50.000	40	Ann	1.828	V	2019	M
43	Herinrichting Oranjestad Uithuizermeeden	PM		PM		PM	40	Ann	PM	V	2019	E/M
44	Locatie Talmaweg: Shovel	52.758		52.758		52.758	7	Lin	8.592	V	2019	E
45	Locatie Talmaweg: Tractor	58.822		58.822		58.822	7	Lin	9.580	V	2019	E
	Totaal 2019 - nieuw opgevoerd	581.580	0	581.580	0	581.580			35.353			
	Totaal investeringen 2019 (= structurele kap.last 2020)	2.501.497	75.000	2.576.497	0	2.576.497			155.846			
46	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	9.732	V	2020	E
47	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	3.546	V	2020	E
48	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	19.361	V	2020	E
49	Civiele constructies	11.000		11.000		11.000	40	Ann	402	V	2020	E
50	Vervanging openbare verlichting	150.000		150.000		150.000	30	Ann	6.697	V	2020	M
51	Fietsplan	379.000		379.000		379.000	40	Ann	13.855	V	2020	M
52	Locatie Talmaweg: twee maaiers	144.476		144.476		144.476	7	Lin	23.529	V	2020	E
53	Werkplek hardware	60.000		60.000		60.000	4	Lin	16.200	V	2020	E
54	Apparaatskosten		75.000	75.000		75.000	25	Ann	3.842		2020	
	Totaal 2020 - conform Meerjarenraming 2018-2020	1.704.476	75.000	1.779.476	0	1.779.476			97.163			
55	Aanpassingen openbare ruimte schoollocaties	50.000		50.000		50.000	40	Ann	1.828	V	2020	M
56	Herinrichting Uithuizen Noord	PM		PM		PM	40	Ann	PM	V	2020	E/M
57	Locatie Talmaweg: Achtermaaier	16.482		16.482		16.482	5	Lin	3.626	V	2020	E
	Totaal 2020 - nieuw opgevoerd	66.482	0	66.482	0	66.482			5.454			
	Totaal investeringen 2020 (= structurele kap.last 2021)	1.770.958	75.000	1.845.958	0	1.845.958			102.617			

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t+1; m.i.v. 2017 2%)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
58	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	9.732	V	2021	E
59	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	3.546	V	2021	E
60	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	19.361	V	2021	E
61	Civiele constructies	321.000		321.000		321.000	40	Ann	11.734	V	2021	E
62	Vervanging openbare verlichting	186.000		186.000		186.000	30	Ann	8.305	V	2021	M
63	Fietsplan	354.000		354.000		354.000	40	Ann	12.941	V	2021	M
64	Aanpassingen openbare ruimte schoollocaties	50.000		50.000		50.000	40	Ann	1.828	V	2021	M
65	Locatie Talmaweg: maaimach. + korf/klepel (was: 2020)	103.549		103.549		103.549	7	Lin	16.864	V	2021	E
66	Locatie Talmaweg: Heftruck	18.229		18.229		18.229	8	Lin	2.643	V	2021	E
67	Locatie Talmaweg: Containers met hydro kleppen	30.058		30.058		30.058	9	Lin	3.941	V	2021	E
68	Locatie Talmaweg: Tractor	22.075		22.075		22.075	10	Lin	2.649	V	2021	E
69	Locatie Talmaweg: Frontmaaier	15.500		15.500		15.500	11	Lin	1.719	V	2021	E
70	Apparaatskosten		75.000	75.000		75.000	25	Ann	3.842		2021	
	Totaal 2021 - nieuw opgevoerd	2.060.411	75.000	2.135.411	0	2.135.411			99.104			
	Totaal investeringen 2021 (= structurele kap.last 2022)	2.060.411	75.000	2.135.411	0	2.135.411			99.104			
71	Verplaatsing Kaap Rottumeroog	PM		PM		PM			PM		PM	
	Totaal PM - conform Meerjarenraming 2018-2020	PM	0	PM	0	PM			PM			
	Totaal investeringen nnb (= structurele kap.last nnb)	PM	0	PM	0	PM			PM			

Bijlage 3: Verklaring van afkortingen

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BRP	Basisregistratie Personen
BZM	Burgerzaken module
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BZK	Binnenlandse Zaken (ministerie)
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CVO	Continu Verbeteren en Ontwikkelen
D&H	Drank en Horeca
DEAL	Delfzijl, Eemsmond, Appingedam, Loppersum
DHW	Drank- en Horecawet
EZ	Economische Zaken
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GKB	Groninger Kredietbank
GR	Gemeenschappelijke regeling
GS	Gedeputeerde Staten
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
KCC	Klantencontactcentrum
MT	Managementteam
LNG	Liquid Natural Gas
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PM	Pro Memorie
P&O	Personeel en Organisatie
PG&Z	Publieke Gezondheid en Zorg
PGB	Persoonsgebonden budget
VRG	Veiligheidsregio Groningen
VTa	Visual Tree Assessment
VNG	Vereniging voor Nederlandse Gemeenten
WLP	Woon- en Leefbaarheidplan
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WO Deal	Werkorganisatie Deal
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wsw	Wet sociale Werkvoorziening
WW	Werkloosheidswet
ZVW	Zorgverzekeringswet